

ELOFIZETES.

HÉLYBEN ÉS VIDEKÉN
Egy évre — 36 kor.
Fél évre — 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra — 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapítás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 867.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, szeptember 8.

Szervezkedés a szüretre

A régi szőlős gazdák közszájon forgó mondása volt, hogy vagy háborunak, vagy járványnak kell jönnie, hogy a szőlőnek egy évi termése oly magas árt érjen el, ami a szőlőnek teljes betektetési és művelési költségeit fedezze. A háboru megérkezett, de a szőlős gazdák szomorúan tapasztalják, hogy amíg vendéglőkben és kereskedelemben a boroknak az ára tényleg horribilis magas: a termelők vajmi csekély hasznót értek el és a nagy szárazság miatt semmi kilátásuk nincs bő termésre és nagy haszonra. A termelők nagyrésze a bor árak felől teljesen tájékozatlan; elővásárlások történnek a termelési költségekkel arányban nem álló árakon, egyes termelő szorult helyzetében, vagy magánviszonyaiban beállott változás következtében olcsón leköti termését és így az a veszedelem fenyegeti a szervezetlenül álló szőlőbirtokosokat, hogy idejükkor hasznát mások fogják szüretre tenni. Koronként ármáxi-

málási és rekvirálási hírek keringenek, a homoki szőlők nagy terméséről beszélnek az ügynökök a hegyi szőlők birtokosai előtt és ezzel igyekeznek az árakat lenyomni, míg a homoki szőlők tulajdonosai előtt a bő hegyiszőlők terméseivel dicsekszenek.

Itt az ideje, hogy egy hónappal a szüret előtt Aradhegyalja szőlőbirtokosai és gazdasági életének intéző körei komolyan foglalkozzanak a bor értékesítéssel. Ma már köztudatban van, hogy Németország a magyar borokat vásárolni óhajtja. Eddig a német kivitelre bénítólag hatott a kiviteli engedélyek, szárazzási bizonyítványok és vegyvizsgálati leletek, valamint waggonok beszerzése, de komoly lépések történtek arra, hogy mindeme nehézségek elháríttassanak. Össze kell fognia tehát a vármegyének, a gazdasági egyesületeknek, valamint a szakköröknek és közigazgatás vezetőinek az érdekeltséggel és meg kell találniuk a módot, hogy a Hegyalja minőségileg is kiváló bora Németországban megfelelő áron kivitelre

találjon és a sok millió korona haszon, amely a lánckereskedelemben gyakran illetéktelen emberek kezébe jutott, a magas napszámber, kötöző és permelező anyag beszerzésével sujtott szőlősgazdáknak jusson. A termésre nemcsak a szőlősgazdák, hanem az alkalmi és meg gazdagodni vágyó kereskedők is számítanak. Aradon az elmúlt hetekben tizenöt új borkereskedői iparigazolványt váltottak. Valószínűleg nem altruistikus céllal, sőt már jelentékeny mennyiségű mostot kötötték lett. Berlinben ma egy liter közönséges bor ára 8-10 márka, a magyar bornak tehát, ha németországi kivitelre talál, ezekhez az árakhoz kell simulnia. Nem kell tehát borközpontok, közvetítő intézetek, vagy más módokat keresni, hanem Aradvármegye szőlősgazda közönségének közvetlen összeköttetésbe kell lépnie az irányadó német körökkel azzal a céllal, hogy a bor haszna a szőlősgazdákhöz kerüljön és ezáltal úgy a vármegye, mint a város gazdasági érdekei kielégíttessenek. — A Hegyalja

Versek egy aradi urileány emlékének.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Még emlékszik rá mindenki Aradon. „Busz szemé és lágy aranyhaja” volt... Olyan volt, mintha egy angol levelezőlap karcsu, kecses leányalakja elevenedett volna gyönyörű valóságba. Téniszezett és a korzóra járt. Az emberek megfordultak utána, olyan szép volt. Aztán egyszer csak eltűnt a téniszről és a korzón se lehetett látni többé. Beteg lett. Egy-két hónapig szenvedett szegényke, aztán — tizennyolc éves alig volt — két hosszú árnyékos szempillája lecsukódott és nem nyit tel soha soha többé. Eltemették, megsiratták. Őszintén, igazán, szíve mélyéből gyászolta mindenki, mert amíg élt, nagyon szerették.

Az idő rohant tovább és kergették egymást gyászban fogamzott fekete évek. De valaki megállt a sírnál, mintha odakötözte volna a szent szomorú fájdalom, mintha ott lenne kezdete és vége az időnek, egy tizennyolc éves halott leány sípedő sírjánál... Egy verseskönyv van előtem. A címlapján három gyászkeretben három sor:

Kiss Ferenc dr.

Rom és remény

1917. szeptember.

Az első oldalon: „Balsamcsepp egy anya szív sebére.” Majd ez a pár szó: „Levelek. Sárkának. A temetőbe. Arad.” — Az első vers:

■ ríkám.

„Vágyak kriptája lett leányszobádból,
Rólad regélő, bus, márványfehér
legördült rolló brzi ágyacskádát,
párnákhöz a napsugár sem ér,
esteledik, boros mimóza ágak
árnyéka táncol sápadó falon,
vérző lábbal fut a kihült párnákhöz
tört szívemből a néma fájdalom,
térdreroskadni... s míg az ágyat nézem,
kődé válik körültem a világ,
s könnyemtől kezd remegni koporsódban
a fártós fejő orgonavirág

És ilyen a többi is. Szomorú versek egy halott leányhoz. Reszkető, fájdalmas sorok, zokogva sir bennük az emlékezet. Keserti vádák a sors ellen, felpanaszolása a sivar magánynak és mérhetetlen vágy a csillagok után, ahol vá ő elköltözött. Letörök a halott sírján fakadó rózsákról a tuskét, hogy könnyebb legyen neki a kereszt. A kis fekete férgemet kéri, hogy ne bántás busz szemét és lágy aranyháját; a lelkével réseket tör sugár számára egy koporsó falán, hogy fényben usson a picinyke halott. Imádkozik a ködhez, hogy ne vegye meg kö-

rül a kis keresztet, aztán elmegy a fehér leány szobába, csukott rollói mögött üresen áll az ágy és megnézi a rózsaszín ruhát, az omló csipkét, amit egy anya könny áztat. Elképzeli, mi volna ha élne, ha itt volna. Aztán megy tovább: „két-szer becsukott temetőkapuk, kék szemű gyermek, ki már elaludt, könnycsepp, mely fele nem szárad soha, árnyékregzés, mely suhan tova, sóhaj, mely csukott ajkakon maradt... ki-éértik, hogy fája fájjon az ut. Az „Öröklámpa egy síron” című ciklus minden sora magrázó erővel fejezi ki a mérhetetlen szomorúságot. Piciny arany tüvel viola palástot varr csikorgó télire és behuzza vele egy keresztán a Sárka nevet, hogy hó ajkával ne ne koptassa a tél. Minden gondolata, minden szívdobbanása a halotté, neki szól az egész verskötet, sok-sok drága gyöngy, miket hó nyakára nem öltet már senki.

Lehetetlenség meghatódás nélkül olvasni e fekete kötet bus költeményeit. A síron túl is tartó ragaszkodásnak, a halálnál is erősebb szerelemnek gyönyörű kifejezői ezek a bánatos, könnyel áthatott sorok. A kötet írója Kiss Ferenc dr. fiatal orvos, jelenleg katona. A könyv megrendíthető Kiss Ferenc dr.-nál, császári és királyi léghajós osztály, Szentandrás, Temesmegye. Ára 5 korona.

birtokosai nagyrészt Aradon laknak, itt költik el jövedelmüket s a borból várható magasabb bevételeiből fognak szülő birtokaikon újabb befektetéseket eszközölni. Városi és megyei érdek a Hegyalja felkarolása, a mi sok millió jövedelmet jelent csak Arad-

megyének és Arad városnak, de ha, a mozgalom országossá válik a sok millió fölül azt az előnyt is elérjük, hogy az évekkel előbb diskvalifikált magyar borok értékét a külföld ismét el fogja ismerni.

Teljes csődben az orosz hadiipar.

Pétervárról kitelepített gyárak. — Moszkvát kirabolták a katonák.

Saját tudósítók telefonjelentése.

Stockholm. A moszkvai városi milícia főnökének az államügyészhez intézett beadványa jutott nyilvánosságra, és ez a nevezetes okmány rendkívül találó világosságot vet a moszkvai helyőrség erkölcsi állapotára. A kormány parancsára ugyanis a városi milícia két gyalogsági századost rendelt ki, hogy kutassa fel a hírheft moszkvai Chitrovó városrészt, mert rendkívül sok katonaszökevény tartózkodik benne és a milícia parancsnoka erről a következőket jelenti.

— A hozzám érkezett jelentésekből sajnos azt kell megállapítanom, hogy a magasabb parancsra végrehajtott kutatást

a katonák a polgárság lakásainak elpusztításával és kifosztásával kötötték össze.

Egyeden lakást sem kíméltek meg és némelyikben valóságos pogromot rendeztek és minden valami értékkel bíró tárgyat elraboltak. Mindenütt szomorú képét láthatom annak, hogy a katonai fegyelmetlenség miként nyilvánul meg békés polgárokkal szemben: feltört szekrények, felszakított párnák, készpénz, ékszer, ruha, tea, cukor, minden eltüntetve. Gyakran megtörtént, hogy a katonák a lakás tulajdonosát kikergették az utcára és csak akkor térhettek ezek vissza, mikor a rablók már elvonultak. Még olyan lakásokban is, amelyekben egyáltalában nem lehetett szökevényeket sejtetni, mint például a törvényszéki elnök lakásában, teljesen összerúrták és ellop- tak mindent.

Az ügyészség ezt a jelentést a moszkvai katonai főparancsnoksághoz juttatta el.

Rendkívül jellemző az, amit a „Ruszkaja Volja“ ír az orosz munkások követeléseiről: a pétervári Emba ipartelep munkásai a gyárvezetőségéhez két ízben intéztek felhívást bérémlés céljából és mindkét alkalommal teljesült is az. Erre a munkások a pétervári Sovjethez szórul-szóra a következő kérvényt adták be:

— Kérjük, hogy a gyár költségére sziveskedjenek nekünk egy agitátort küldeni, hogy az mondja meg nekünk hogy milyen további követelésekkel léphetünk fel az igazgatósággal szemben.

Sajnos az említett lap nem írja meg, hogy a Sovjet mit válaszolt erre az eredeti kérvényre.

Az ember azt hihetné, hogy azok a ma- demnapi jelentések, amelyek kormányfő- ről és gyáripari szövetségektől származnak és — mint az orosz kereskedelmi miniszter leg- utóbb mondotta — az orosz ipar, katasztrófális helyzetét ecsetelik, pártpolitikai és más okok- ból tuloznak. Most azonban az orosz fémipari- szövetség hiteles adatok alapján összeállította a jelenleg bajba jutott orosz ipartelepek név- sorát, amely rendkívül érdekes és jellemző. — Olyan gyárakról van szó, amelyek kizárólag hadiszállításokkal foglalkoznak és hadicélokot

szolgálnak, amennyiben a kormánytól kapnak megrendelést. Ezek közül egy sem dolgozik száz munkásnál kevesebbel. Ez a névsor oly hosszú, hogy teljességében az Aradi Közlöny sem tudná közölni és ezért csak egynehány olyan ipartelepét sorolunk fel, amely vissza- fejlődésének vagy teljes összeomlásának oka igen érdekes.

A Siemens-Schuckert cég harminc száza- lékra volt kénytelen redukálni a termelését, mert nincsen nyers és fűtőanyag. Az Északi Szegári részvénytársaság, amely a hadsereg- nek szükséges tüskésdrótot gyártja, bezárta ipartelepét mert nincs nyersanyag. A tichini kézigépgyár megszüntette üzemét, mert nem tud nyersanyagot szerezni és a megrende- léseknek megfelelni. Az Orosz-Balti-művek nagy automobilgyára be fogja szüntetni rövi- desen üzemét mert nagy deficiettel dolgozik. A legnagyobb hadigyár a „Wlochi“ szünetel, mert nem tud fémeket szerezni. Az Ippolitov srappell és gyűjtőgyár egynegyed részre szál- litotta le termelését, mert a hadsereg parancs- nokság visszavonta rendeléseit, minthogy a gyár nyersanyaghiány miatt nem tud szállíta- ni. A Revickij-gránátgyár azért kénytelen be- zárnai, mert

a kormány, amely a megrendeléseket adja rendkívül pontatlanul és késedel- mesen fizet.”

A hadiautomobilgyár szünetel, mert legutóbbi mérlege óriási deficitet mutat ki. A Donetsz- Jurjev társaság hatalmas hengerelő művei fű- tőanyag hiányában szünetették be az üzemét. Oroszországnak legnagyobb kötszergyára a Martens-féle, a Vörös Keresztnek legnagyobb szállítója, nyersanyaghiány miatt szünetel. A pétervári világhírű Münzhoif cég, amely tizezer munkással dolgozott, hétezer munkását kény- telen volt elbocsátani, mert nem tud elég nyers- anyagot kapni az ágyulafetta készítéséhez. — Egyetlen nagy ipari üzem van teljes virágzás- ban és ez az állami nyomda, amelynek gépei állandóan ontják a papírpénzt.

Itt kell megemlíteni azt is, hogy a kor- mány elrendelte a pétervári gyárak kitelepíté- sét a vidékre és ezt a rendelkezést már végre is hajtják. Eddig a következő hadigyárak köl- töztek el az orosz fővárosból:

Az állami élelmiszergyárat Juzsovkába, az utászok szükségletét előállító gyárat Sa- marába, a gépjegyvergyárat Moszkvába, az orosz francia elektrotechnikus gyárait Char- kovba, a Schneider-féle srappell gyárat Nizs- ninowgorodba, a repülőgépgyárat Alexand- rovszkba költöztették. Arról beszélnek, hogy ezek a hadifelszerelési gyártó ipartelepek is olyan anyaghiányban szenvednek, hogy rövid időn belül szünetelni lesznek kénytelenek.

Az ARADI KÖZLÖNY

már a kora reggeli órákban kap- ható minden nagyobb papírkere- kedésben és dohánytözsdeben...

Nem lesznek választások a háboru alatt.

Tisza István és Zichy János tárgyalása.

Saját tudósítók telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítók: Zichy János gróf, aki politikussal tárgyalt és ma elutazott Budapestről, a legközelebbi na- pokban ismét visszatér a fővárosba és fel fogja keresni Khuen-Héderváry Károly gróft, a amennyiben a kormány bemutatkozására Tisza István gróf vissza jönne a frontról, vele is meg- beszéléseket fog folytatni. Zichy gróf álláspont- ja szerint mindkét oldalról feltétlen konciliáns megatartásra van szükség, hogy az ország to- vábbi válságát elkerüljék.

Zichy gróf környezetében úgy tudják, hogy a király semmiesetre sem járul hozzá a háboru alatti házfelosztáshoz. Amikor őfelsége an- nak idején felajánlotta a kormányalakítást Zichy- nek, már akkor kifejezésre jutott a korona ál- láspontja, amely szembenáll a háboru alatti választások gondolatával. A választójog körüli kompromisszumos tárgyalások csak akkor vál- nak aktuálisokká, ha Wekerle miniszterelnök a ház elé terjeszti a Vázsonyi-féle választójogi törvényjavaslatot, amikor is Wekerle a képviselőház valamennyi pártjával, így természetesen a munkapárttal is érintkezésbe fog lépni, hogy a javaslat sorsáról tájékozódjék.

Aradi rokkantak munkában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Országos Hadigondozó Hivatal fárad- hatatlan munkát fejt ki abból a célból, hogy a nemzeti erő növelésére minden megmenthető megmentsen. Az ország különböző helyein in- tőzeteket állít fel, egyrészt a hadiárva részé- re, másrészt pedig a hadirokkantak tanítására, elhelyezésére. Aradon az utóbbi időben két ilyen intézmény is létesült. Egyik a rokkant katonák elhelyezését, a másik pedig tanítását célozza. A rokkant katonák elhelyezésével a hadirokkant munkaközvetítő foglalkozik, a melynek hivatalos helyisége a fa- és fémipar- iskolában van. Rövid pár heti működése alatt már is szép eredményeket mutathat föl. Az ál- lánélküli rokkantak bizalommal fordulhatnak hozzá, mert minden egyes rokkantnak olyan állást szerez, amelynek meg tud felelni s a melynek jövedelme megélhetését biztosítja. Az eddig jelentkezett 17 rokkant közül 3 nyert végleges elhelyezést a többinek ügye folyamat- ban van. Az elhelyezést elősegítik a felajánlott munkaalkalmak, a miben a hivatal ugyancsak bővelkedik, mert egyrészt a munkáshiány, másrészt azonban a társadalom hazafiassága nagy segítségére van abban, hogy a haza vé- delmében rokkanttá vált hősöket támogassa és megfelelő állásba helyezze el.

A másik intézmény a közeli megvalósulás stádiumában van. Ez a rokkantak aradi iskolá- ja, amelynek céljaira a tegnapi nap folyamán adta át a katonai parancsnokság az ipartestület székházában lévő katonai kórház helyiségeit. Ennek az iskolának az a célja, hogy a rokkan- takat valamilyen mesterségre kitanítsa. Így lesznek külön műhelyek fölállítva, ahol a rok- kantak kitanulhatják az asztalos, lakatos, gé- pész, szabó stb. mesterséget. A műhelyeket szintén a fa és fémipariskolában helyezik el, míg az iskola állományában lévő katonák az ipartestületben lesznek elszállásolva. Az ipar- testület az ügyszó méltó szeretettel, megbe- csülhetetlen áldozatkészséggel és örömmel bo- csátotta helyiségeit a rokkantiskola rendelkezé-

zésére, már csak azért is mert az ott elhelyezett rokkantakból az iskola iparosokat képez majd ki; kik mint perfect iparosok, méltóan helyezkedhetnek el majd körükben. Azokat a rokkantakat, kik a rokkantiskolában valamilyen mesterséget kitanultak, a munkaközvetítő mindjárt megfelelő állásba helyezi és így teljesen ellátva bocsátja ki az életbe. A rokkantak kiképzése egy évig tart, elhelyezésük még a tanulás alatt elintéztést nyer úgy, hogy az

iskolából kilépve rögtön állásba léphetnek.

A rokkantaknak a katonaságtól való végleges elbocsátása csak a fent említettek után történik meg és így, ugyyszólván egy pillanattig sem maradnak támasz nélkül.

Mint látható az Országos Hadigondozó Hivatal megteszi a magáét a rokkantak érdekében és bgyancsak rászolgál arra, hogy a társadalom, Arad város közönsége nemes munkájában támogassa.

Visszaélés egy aradi származásu bíró nevével.

(Halál után kiderült bűnök.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ez év május elején az aradi rendőrség egyik budapesti helyőrségi kórháztól egy csomó iratot kapott, melyben a kórház parancsnoksága arról számol be, hogy ott Lészai Mihály Árpád aradi születésű egyén a harctéren szerzett súlyos mellszúrás következtében meghalt. Az iratok beszámolnak arról, hogy Lészai Mihály Árpád, aki „Lészai Sándor dohányárutözsde-tulajdonosának fia” mint közkatona szolgált a hazája ügyét a harctéren és Aradon 1873-ban született. Az iratcsomóhoz csatolva volt az elhunyt katona anyakönyvi kivonata is, amely szerint Lészai Mihály Árpád tényleg Lészai Sándor aradi nagytözsdes fia. A rendőrség e szomorú hír vétele után azonnal értesítette Lészai Sándort a gyász hírről, a nagytözsdes azonban meglepetve fogadta a hírt és kijelentette, hogy a dologban tévedésnek kell lenni. Elmondta, hogy az ő fia Lészai Mihály Árpád ugyan, budapesti királyi törvényszéki bíró, de tüzérfőhadnagy és jelenleg is a harctéren van és majd mindennap kapnak tőle levelet. Tehát vagy tévedésről, vagy pedig fiának okirataival elkövetett szélhámoságról lehet szó.

A rendőrség néhány napig függőben tartotta az ügyet és mikor meggyőződött róla, hogy az aradi származásu Lészai Mihály Árpádnak tényleg semmi baja nincs, a történetéről értesítette a budapesti rendőrfőkapitányságot és kérte a homályos ügy részleteinek nyomozását.

Hónapok multak el azóta, míg ma ebben az ügyben újabb iratok érkeztek az aradi rendőrfőkapitánysághoz, melyek a fővárosi rendőrség nyomozását ismertették. Az iratok szerint a budapesti rendőrség megállapította, hogy tényleg szélhámoság történt Lészai Mihály Árpád irataival s megállapította a rendőrség azt is, hogy az elhunyt katona az okmányokkal a hatóságok egész sorát vezette félre.

A nyomozás kiderítette, hogy az elhunyt katona özv. Zoltán Istvánné, született Lészai Erzsébet törvénytelen fia volt és mint fiatal szülc nem valami erkölcsös életet élt, mert több ízben meggyült a baja a büntető törvénykönyv paragrafusaiival. Lészai Mihály Árpád 1912-ben megakart nősülni és egy Stein Paula nevű nőt akart elvenni feleségül, aki a főváros egyik legsötétebb részében ma is szobáinak albérlésbe való kiadásával foglalkozik. A házasság megkötéséhez Lészai Árpádnak természetesen meg kellett szerezni az anyakönyvi kivonatot és a szükséges iratokat és valószínű, hogy nem akarta menyasszonya előtt viharos multjáról lerántani a leplet és ezért utána nézett, hogy valami módon ifjúkori életének könnyelműségein fátyol maradjon. Mi módon tudta meg, hogy Lészai Mihály Árpád budapesti bíró aradi születésű, azt eddig nem lehetett kideríteni, de a budapesti rendőrség megtudta, hogy Lészai, Kostyál János okmányok szerző irodája útján szerezte be az aradi z-

raclita hitközség főrabbi hivatalától Lészai törvényszéki bíró anyakönyvi kivonatot, melynek alapján erkölcsi bizonyítványt, illetékességi bizonyítványt szerzett és ezekkel kötötte meg a házasságot. Kostyál 1912. június 8-án kapta meg az anyakönyvi kivonatot és június 13-án kötötte meg az ál Lészai esküvőjét Budapesten. Ezután állandóan a Lészai nevet használta és a háború kitörésekor is mint Lészai Mihály Árpád vonult be a katonasághoz.

A budapesti rendőrség detektívjei az elhalt katonának anyját özv. Zoltán Istvánnét felkeresték, hogy mondja el mit tud fiának erről a bűnről. Az özveg asszony azonban a rendőrségnek minden felvilágosítást megtagadott. Kostyál János szintén nem mondott egyebet, mint azt, hogy évekket ezélt beállított hozzá egy jól öltözött ur, aki Lészai Mihály Árpádnak mondta magát és megígérte őt, hogy szerezze meg anyakönyvi kivonatát Aradról. Ő az ügyről többet nem tud.

Az aradi rendőrség az iratokat ma felülvizsgálta a budapesti rendőrségtől, hogy kiderítse meg az eljárás azok ellen, akik az okirat hantításban bűnösek.

Tombol a nyugati offenzíva.

Berlin, szeptember 7. A nagylőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht trónörökös hadserege:

A flandriai arcvonalon a Houthouster-erdő és Hollebecke között újra heves tüzérségi harcok játszódtak le. Az angolok reggel és este erős pergőtűz után Roulers Yperntől északra 4 kilométer szélességben megtámadták vonalainkat. Rövid, kemény harc után mindenütt visszavertük őket. Foglyok megerősítik, hogy ellenség ezeknél a támadásoknál, amelyek neki nagy veszteséget okoztak, 3 hadosztályt vetett harcba a szomszédos szakaszokon heves tüztámadások után angol felderítő osztagok előretörték, ezek sem értek el semmi sikert. Lensnél kora reggel részleges támadások az ellenség nagy veszteségei mellett megkíséreltek.

A német trónörökös hadserege:

Az Aisne arcvonal több helyen és a Champagneban a harci tevékenység egész napon át élénk maradt. Előtéri ütközetekből foglyokat szállítottunk be. A Maas keleti partján a tüzérségi csata kis megszakítástól eltekintve még éjjel is tartott. Felülvizsgált készütségi állások és rohamcsapatok ellen intézett megsemmisítő tüzelésünk a Fosses erdőben megkísérelte a franciák támadását. Beaumonttól délre egy württembergi ezred nyomult az ellenséges vonalakra és kézi gránátharcban elűzte megszálló őrséget. Badeni rohamcsapatok betörttek a württembergi erdőbe és foglyokkal jöttek vissza. 9 ellenséges repülőgépet légi harcban, többet a földön védőtűzben leterítettünk.

Az északi és balkáni harcok.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg arcvonala:

Az oroszok visszavonulása az alsó Dünától északra tegnap tovább tartott. Lovaságunk Nitautól délnyugatra és Neukaipennél Rigától 70 kilométernyire keletre sikeresen harcolt ellenség utóvédjével. A Lube tó és Friedrichstadt között fekvő falvakat a hátráló ellenség felgyújtotta. Dünalüdeben sok löszeren és hadiszeren kívül 40 ágyut zsákmányoltunk. Ezek közül 22—12 centiméternél nagyobb kaliberű volt. Egyébként a Fekete tengerig nem volt nagyobb harci tevékenység.

Macedóniai harctér:

A Ochrida és Presba tó között portyázó osztagok ütközetei folytak. A Vardartól keletre élénk tüzetevékenység. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Eredménytelen

olasz erőkődés.

Budapest, szeptember 7. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

A Trieszt nyílt város ellen intézett ellenséges repülőgéptámadások naponta ismétlődnek. A Karst fensíkon déli részen tovább tartanak a harcok. Az ellenség eredménytelenül fáradozik, hogy a legutóbbi napokban kivívott sikereinket vitássá tegye. Támadásai, amelyekkel szemben csapataink ismételten ellentámadásba fogtak, nagy veszteségei mellett teljesen megkíséreltek. A Mont San Gabrieleért még mindig rendkívül heves viaskodás folyik. Az ellenség számára semmi áldozat sem nagy. Tegnap az északi lejtőn 10 támadás omlott össze. A nyugati lejtőn egy nehéz támadást szintén visszavertünk. Augusztus 19-ike óta az Isonzó mentén összesen 509 olasz tisztet és 18000 főnyi legénységet fogtunk el. A 11-ik Isonzó csata véráldozat tekintetében a korábbi csaták mögött semmiben sem marad vissza.

A többi arcvonalról és harctérről nincs fontos közölni való. A vezérkar tónka.

Velencét bombázták.

A Trieszt nyílt város ellen intézett ismételt repülőgéptámadások megtorlására tengerészeti repülőink szeptember 6-ikáról 7-ikére virradó éjjel Velence tengerészeti arzenálját és az erőd katonai műveit bőven és nagyon jó eredménnyel bombázták. Számos találatot kétségtelenül megállapítottunk. Heves védőtűz ellenére minden repülőgépünk épségben visszatért. A hajóhad parancsnokság.

VÁROS ÉS MEGYE

Folytatólagos sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi szeptember hó 12-én, d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak: 19. A tanács bemutatja az aradvárosi iparostanonciskola bizottságának az 1916-1917. iskolaévről szóló jelentését. 20. A tanács javaslata a budapesti Menza Akadémika Egyesületnél megüresedett városi helynek betöltése tárgyában. 21. A tanács előterjesztése az aradvárosi sikeknéma iskola felügyelőbizottságában üresedésbe jött helynek választás utján való betöltése tárgyában. 22. A m. kir. vallás és közokt. miniszternek rendelete, melylyel 1. é. szeptember 1-étől Aradon leánygimnáziumot létesít.

Távolbalató készülék.

(Fantasztikus hír egy magyar ember találmányáról.)

(Fővárosi tudósítók telefonjelentése.)

Augusztus huszonötödikén a budapesti szabadalmi hivatalban új találmányt jelentettek be. A szabadalom leírása ezerhatszáz oldalra terjed és kiváló magyar tudósok, akik elolvasták, mind az elismerés és a csodálat hangján nyilatkoznak róla. Valóságos izgalmat okozott a szakértő körökben az új találmány, sőt a hadügyminiszterium hadi célokra foglalta le és már kísérletezik is vele. Mert korszakalkotó az új találmány, a mérnöki tudomány, a bűnügyi nyomozás, a kereskedelmi és ipari élet és a modern hadviselés szempontjából, jelentősége esetleg nagyobb lehet, mint a drótnélküli táviratozás. Ez a szenzációs találmány ránk, magyarokra nézve annál örvendetesebb, mert feltalálója magyar ember: **Mihály Dénes** negyedéves gépészmérnök hallgató.

Mihály Dénes találmánya a távolbalátás problémáját a legtökéletesebben oldja meg. Ott, ahol a látás lehetősége szabad szemmel, messzelátóval, tükörrel stb., vagyis optikailag megszűnik, akár a távolság, akár a közbeeső hegyek, erdők vagy más akadály miatt, **Mihály** készüléke pontosan és azonnal megmutatja a látóhatáron túl fekvő terület képét. A távolság, amelyet a készülék megbir, végtelen. Berlinben éppen olyan pontosan mutatja a budapesti Andrassy-utat, mintha fényképfelvétel lenne. Ezenkívül megvan az az előnye, hogy a képet azonnal adja, abban a pillanatban, amikor a készülék működni kezd, minden változást rögtön mutat, valósággal egyazon pillanatban fényképezi és le is adja a képet. Hogy ennek kato-

nai szempontból milyen nagy a fontossága, nem szükséges magyarázni. A bűnügyi nyomozás szempontjából is nagyon fontos lehet az új találmány.

A „telechor“, így nevezte el **Mihály** a távolbalató gépet, két készülékből áll. A felvevő (obszerváló) és a leadó (reprodukáló) készülékből. Az egész találmány a kinematográfianak és Korn müncheni tanár jól bevált képtáviratozó gépének zseniális tökéletesítése és olyan kapcsolódása, hogy a képelemeket oly gyorsan tudja az egyik készülékről a másikra drót nélkül átvinni, hogy ez az átvitel ahogyan tízed másodpercet igényel. Ha például Budapesten azt szeretnők tudni, hogy most mi történik Párisban, Rómában, Varsóban, Bukarestben, vagy Konstantinápolyban, akkor a felvevő gépet az illető város felé eresztik. A leadó készülék ugyanabban a pillanatban már fotografikus hűséggel mutatja a város képét és bár a két készülék között drót nincsen, mégis a legkisebb eltorzulás is kizárt, mert **Mihály** találmánya a teljes együttmozgást is biztosítja.

Mihály Dénes most katona, a nagyváradi első huszárezred önkéntese és már hat évvel ezelőtt feltűnést keltett egy technikai művevel. Öt évig dolgozott találmányán, amely most, hogy sikerrel megoldotta a távolbalátás problémáját, bizonyosan világhírvé teszi.

Eddig szót a budapesti jelentés, amelyről nem lehet megtagadni az érdekességnek kijáró csodálatot, de — a kételkedést sem.

Az idegenek kiutasítása

Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Green Nándor főkapitány a következőket közli:

A magyar királyi belügyminiszter ur 100301—1917. számú rendeletével elrendelte, hogy az ország területén tartózkodó összes külföldiek, akiknek semmiféle olyan foglalkozásuk vagy üzleti céljuk nincs, amely huzamos itt tartózkodásukat megokolta tenné, csakis a rendőrhatalóság által meghatározott időre kiállított lakhatási engedély mellett tartózkodhatnak az ország területén.

Felhívom emellett a város területén tartózkodó összes külföldieket, hogy az eddig nyert lakhatási engedélyükkel, amennyiben ilyenekkel nem rendelkeznek, igazoló okmányaikkal 1917. évi szeptember hó 20-ig a rendőrkapitányi hivatal bejelentési osztályában okvetlenül jelentkezzenek, mert mindazokkal szemben, akik e felhívásnak eleget nem tesznek, a kiutasítási eljárást haladéktalanul megindítani fogom.

A főkapitány a rendelet végrehajtásáról így nyilatkozott:

— Néhány nappal ezelőtt kaptam kézhez a belügyminiszter ismert körrendeletét, amelyben elrendeli az idegen honosok kiutasítását. A rendelet alapján meghagytam a bejelentő hivatalnak, hogy írja össze az idegenciket. Még a pontos kimutatás nincs a kezem között, de máris nyilvánvaló, hogy Aradon mindössze 10—12 idegen honos család telepedett le, ezeknek is nagyrésze menekült, akik szegényes lakást tartanak maguknak. Az idegen honosok kiutasi-

tása tehát Aradon nem fog sokat javítani a lakásimiségen.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 2 órakor

Lemondott

a francia kormány.

Néhány nap óta híre jár annak, hogy Franciaországban kormányváltás van készülődésben. Mint alábbi táviratunk jelenti, a napok óta várt változás ma tényleg kitört. Mint Párisból táviratozzák ugyanis, az Havas-ügynökség jelentése szerint **Ribot** miniszterelnök Poincaré köztársasági elnöknek benyújtotta a kormány lemondását.

TÖRVÉNYKEZÉS.

— A megrágalmazott asszony fájdalomdija. Érdekes rágalmozási eset foglalkoztatja most a sikiósiakat. Egy ur ember több tanu előtt azzal vádolt meg egy urasszonyt, hogy letért az asszonyi hűség útjáról. A pletyka az érdekelt asszony füléhez is eljutott, aki nem sokat gondolkozva, megindította a rágalmozási pert a pletyka terjesztője ellen, akit kétségen kívül alaposan helyben hagyott volna a bíróság, ha az asszony jó szíve meg nem szólt, de különösen, ha meg nem szólt a jótékonyági hölgy, aki hallgatott a jó ismerősökre és kérelmekre kegyelmet adott a rágalmozás terjesztőjének, miután az bűnbánóan 700 koronát fizetett le az izraelita jótékony nőegylet alapjára.

Titokzatos lövés

— kettős halállal.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Ma délelőtt végzetes dráma színhelye volt a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság 236. számú uszályhajója, amely ezidő szerint a budapesti Pálffy-téri rakodparton horgonyoz. A déli órákban egy asztalhoz ültek ebédelni **Morvay Sándor** huszonkét éves uszálykormányos, aki ezidő szerint katona és **Kovács Sándor** husz éves hajógépész. Mind a ketten bezdáni születésűek, egy faluból valók és állandóan együtt éltek. Alig fogyasztották el az ebédet, közvetlen egymásután két revolverlövés dördült el, s mire a hajó személyzete összefutott, mind a két ember holtan feküdt az uszály fedélzetén.

A hajó személyzete közölte az esetet a közeli rendőrszemmel, aki a főkapitányságon jelentést tett. A főkapitányságról az ügyeletes rendőrtisztviselő egy rendőrorvossal kiment a tragédia színhelyére és megjelent a katonai hatóság képviselője, egy főhadnagy is. Az orvos konstaltálta, hogy **Kovácsot** a bal halántékába furódott golyó ölte meg, míg **Morvay** minden valószínűség szerint öngyilkos lett. A nyomozás széles körben folyik avégből, hogy a titokzatos eset részleteit felderítse.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* „Sztambul rózsája“ (magyar kiadása) — „Der Soldat der Marie“, „Már minálunk soroznak“, „Isteneucse nem bánom“, „Messze mentél, nagyon messze“, „Ird meg, hogy csokol-e párod?“ kaphatók **Kerpel** könyvkereskedésében.

* Az Aradi Zenekonzervatóriumban (Szabadság-ter 21.,) a beiratások szeptember 1-től kezdődnek.

MOZGÓKÉPSZINHÁZ.

— Nagy ünnepi műsor az Erzsébet mozgószínházban. Szombaton 2 kiváló sláger és az azzal kapcsolatos elsőrangú pótműsor kerül bemutatásra. Az egyik slágerkép a Tűz két magyar detektív-vigjáték, melynek fényes sikerét **Baumann Károly**, **Sajó Géza**, **T. Kornai Berta** és **Czobor Ernő** hírneves budapesti színművészek és mint riporterek **Frölich János** és **Fodor Aladár** közreműködése garantálja. A második sláger **Trója** pusztulása, a görög mitológiából vett hatalmas történelmi dráma, melynek tömegjelenete minden hasonló zsánerű képet jóval felülmúl. Vasárnap a **Bolygó diák** című 7 felvonásos szenzációs sláger kerül bemutatásra, mely kép egy hírneves zeneszerző viszontagságos élményeit tárja szemünk elé.

— Új szezon az Erzsébet-mozgószínházban. Ezúton van szerencsénk a n. érdemi közönség szíves tudomására hozni, hogy a hó 13-ától kezdve minden csütörtökön is tartunk előadásokat. Sikerült több nagyobb előkelő filmvállalattal kötéseket eszközölni, s így nem csupán anyagi áldozatot, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy mindenkor csakis kiváló és jó műsorokat fogunk bemutatni. Szemelőtt tartva a n. érdemi közönség igényeit, kérjük ezen akciónk szíves támogatását. Az igazgatóság.

Olvassa naponta

Az „Aradi Közlöny“ apróhirdetéseit. Hétköznap 50—60, vasárnap és ünnep nap 100—120 különféle apróhirdetés található az „Aradi Közlöny“-ben

Százhusz korona egy kiló rizs.

(Minden kapható a budapesti ügynököknél.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

A budapesti Szabadság-téren a tőzsde közelében az Upor kávéház a tanyája még béke időben is azoknak az ügynököknek, akik a tőzsdén kívüli ügyletek kötéséből élnek, elképzelhető, hogy ma a háborús lánckereskedelem mennyire segítette az Upor kávéház lakóinak szaporodását. Ha béke időben ötszáz ilyen ügynök látogatta ezt a kávéházat, ma egész nyugodtan el lehet mondani, hogy naponta ezer-ötszáz ember nyüzsög mint a hangyaboly és az egész kávéház zug az adom és veszem kevésbé épületes hangjaitól. Ezen a helyen és ennek a helynek a közelében még ma is kapható minden, ami szemnek, szájnak kellemes és ami a szegény halandók előtt ma már szinte ismeretlen. Azok a drága élelmiszerek, amelyek eltűntek a föld színéről: kávé, tea, rizs, csokoládé korlátlan mértékben kapható ebben a kávéházban a lánckereskedelem lovagjaitól. Egyetlen dolog ismeretlen csupán ezen a helyen: a maximális ár.

Hogy fogalmunk legyen arról, hogy az elrejtett, a forgalomtól elvont cikkek itt minő áron cserélnek gazdát, arról az Aradi Közlönynek alkalmá volt egy igen jellemző árajánlat alapján meggyőződést szereznie. Egyik aradi nagyobb vállalatnak élelmiszerekkel megbízott tisztviselője Budapesten járván ellátogatott ebbe a kávéházba és kereste ott egyik régebbi ismerősét, akiről jól tudta, hogy ügynökösödéssel foglalkozott a háború előtt és puha kalácsát ma is ez a foglalkozás biztosítja. Amikor elmondotta neki, hogy mi járásban van, hogy több ezer főből álló testület élelmiszerek szükségletének fedezéséről kell gondoskodnia és e célból keres árut Budapesten, az ügynök kész-

nek nyilatkozott azonnal arra, hogy üzletet csináljon és e célból elővéve noteszét abból a következő árajánlatokat tette. Szálítani hajlandó.

Finom, valódi Popov orosz teát kilogrammonként száznegyven koronáért.

A legfinomabb gyöngy, vagy kuba kávét kilogrammonként kileneven koronáért.

Valódi házi szappant kilogrammonként harminc koronáért.

Zsirt tetszés szerinti mennyiségben huszonnégy korona ötven fillérért kilogrammonként.

Fraack pótkávét dobozonként hat koronáért.

Friss sütésű kekszet kilogrammonként tizenégy koronáért.

Dessert csokoládét kilogrammonként ötvenégy koronáért. Gála Péter csokoládét kilogrammonként hatvanhárom korona ötven fillérért.

És végül, hogy az árajánlat szoliditása minden körülmények között bizonyos legyen, valódi finom Karolán-riest kilogrammonként százhusz, mond százhusz koronáért.

Ebből az árjegyzékből aztán csakugyan bizonyossá válhat előttünk, hogy van még nálunk Magyarországon kávé is, rizskása is, tea is, csokoládé is, csak szilárd kezekben tartják, azok a lekötött kufárok, akiktől meg kellene szabadítani elsősorban a magyar kereskedelmet, hogy szükségleteinket, ha drágábban is, de elfogadható tisztességes áron tudjuk kielégíteni. A lánckereskedelem elleni ankéten javasolt intézkedések úgy látszik hiába valóknak bizonyultak, az ügynökhad vigan dolgozik és rontja napról-napra megélhetésünk lehetőségeit.

„Aradon próbálják ki a telekértékadót.”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy kolozsvári ujság ezzel a címmel a következőket írja:

Tudósítónknak alkalmá volt beszélni Barabás Bélával, Arad város főispánjával, aki Aradnak a telekértékadó ügyében hozott szabályrendelete jóváhagyása érdekében a pénzügyminiszteriumban járt. Az aradi főispán kijelentette, hogy információi szerint rövidesen jóváhagyást nyer az aradi szabályrendelet, mert a pénzügyminiszterium, ahol jelenleg az akták vannak, azt a javaslatot teszi a belügyminiszteriumnak, hogy Arad szabályrendeletét hagyja jóvá.

Barabás Béla nyilatkozata és Arad város szabályrendeletének a sorsa közelről érdeklő Kolozsvár polgárságát is, mert Kolozsváron is élénk érdeklődés nyilvánul meg a telekértékadó kérdése iránt.

Az aradi közgyűlési határozat sorsa országos jelentőséggel bír, különösen fontos azonban Kolozsvár szempontjából, mert e város az első közé tartozott, amelyek belátták ennek az adónak rendkívüli fontosságát és a város pénzügyi egyensúlyának helyreállítását méltán és joggal várják a telekértékadótól.

Az aradi szabályrendelet jóváhagyása bizonyosan rövidesen katalizálissá teszi Kolozsváron is a kérdést és az sines kizárva, hogy az idevonatkozó miniszteri rendelet — még ebben az évben Kolozsvár közgyűlése elé kerül. Ez esetben nem lehetetlen, hogy Kolozsvár költ-

ségtetésében már a jövő esztendőre be lehet állítani azt a tekintélyes összeget, amelyet a telekértékadó jelent és amely összeg Aradon már ebben az évben is 400.000 koronával növeli a város bevételeit.

Ki fizesse a színház új függönyét?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi nemzeti színház szeptember 29-én kezdi meg előadásait és ma, amikor az Aradi Közlöny tudósítója körülnézett az átalakítás alatt lévő nézőtérén és színházon, nem kis meglepetéssel állapította meg azt, hogy az átalakítások és javítások osziga lassúsággal haladnak és csak az utolsó napok kettőzött munkásságával érhető el, hogy szeptember 29-ére a színház a tatarozással felrészített formájában fogadja magába közönségét.

A nézőtérén lényeges változás fogadja majd a belépőt. A főbejárattal szemben csak egy bejárat vezet, a két oldalsori bejáratot áthelyezték az ötös számú volt földszinti páholyok helyére és ezzel a földszinti közönség lejárátát jobbról és balról körülbedül a nézőtér közepén és a régi közébejáraton át biztosították. Ezzel a beosztással a nézőtér formája teljesen megváltozott. Az eddigi négy tábla helyett két táblában helyesődik el majd a földszinti közönség és minden táblában tíz-tíz szék áll egy-egy sorban. A táblákat középről és az oldal lejáratokról közelíti meg a közönség. Az első sorban a zenekar mellett jobbról és balról egy-egy pótszék van. A földszinten összesen tizenkét ülőhellyel lesz több, mint eddig volt.

Az ötös számú páholy elvétele folytán a páholyok száma csökkent volna, ha az eddigi két oldal bejárat helyére nem iktattak volna egy-egy páholyt. Minthogy ez a lejáró rész egy páholy térfogatának megfelelő volt, igen helyesen és ügyesen úgy oldották meg a kérdést, hogy a régi lejáróból csinálták a hármas számú páholt.

A közönség egy helyen való tömörülését elkerülendő, négy ruhatárt állít fel a város. Kettőt az oldalsó kijáratoknál és kettőt pedig a jelenlegi ruhatárak helyén némi átalakítással. A színpadon lévő rivalda helyére, amely a színművészek lábát eltakarta a nézőközönség elől, egy alacsony, a kitérást nem zavaró rivaldát készítenek. A folyósók, a páholyrészek, a színház felső részei kedőképpen átfestve fogadják majd szeptember 29-én a közönséget.

A leglényegesebb, a közönségre legnagyobb hatást gyakorló változást az a függöny kelti, amelynek történetéről egy pár szót kell szólni. Amikor Arad város törvényhatósága elhatározta, hogy hetvenezer korona költséggel végrehajtsa ezeket az átalakításokat, a szízigazgatót arra kötelezte, hogy a befektetési tőke törlesztéséül évi tizenhatezer koronát tartozik beszoigáltatni Arad házi pénztárába. Ez összeg fedezésére megengedte a törvényhatóság, hogy a belépő jegyek egy pár fillérral e célból felemeltessenek. Szendrey Mihály szízigazgató a kapott engedély alapján a belépő jegyeket a megállapodás szerint az utolsó hónapban felemelte és ennek az egy hónapnak az eredménye alapján a befektetés törlesztéséül beszoigáltatott ötezer koronát. Nyilvánvaló volt tehát, hogy a színház mai látogatottsága mellett az átalakítási költségek rövid két esztendő alatt letörleszthetők.

Ebből a biztató jelenségből kifolyólag Szendrey igazgató azt a gondolatot vetette fel Nachtnébel Ödön városi főmérnök előtt, hogy emeljék fel a hetvenezer koronányi átalakítást oly összeggel, amennyi fedezné egy, a színház művészeinek megfelelő beureuti függöny beszerzését. Nem kellett bővebben fejtegetnie Szendreynek, hogy mennyire idejét multá és elavult az a függöny, amely ma az aradi nemzeti színház színpadán éktelenkedik és mennyire elavultak azok a szuffiták, amelyek a színpadon két oldalt a színpad díszletezését, előadásról-előadásra korlátozzák. Nachtnébel főmérnök a szízigazgatónak gondolatát magáévá tette, maga is szükségesnek látta az oldal szuffitáknak plüsdíszlettel, a függönynek pedig kétfelé nyíló beureuti plüsfüggönnyel való kicserélését és azt a felvilágosítást adta a szízigazgatónak, hogy külön költség megsavazás nélkül is beszerezheti a függönnyt, mert a megsavazott hetvenezer koronányi átalakítási összegből eddig tizenötezer korona megtakarítást értek el. A függönyre tehát fedezet van.

Szendrey a kapott felvilágosítás alapján azonnal Budapestre utazott és bár ma alig szereshető be plüs, a kedvező véletlen folytán módjában volt egy előkelő budapesti égnél találnia plüs függönnyt és azt lekötnie Arad város részére.

Képzeltető a szízigazgató meglepetése, amikor a legközelebbi tanácsulésen azt a határozatot hozták, hogy a függöny beszerzési költségei nem terhelhetik a várost, az kizárólag Szendrey Mihály szízigazgató költségére állítható csak fel. Minthogy a függöny le van kötve az aradi színház részére, hihetőleg e vitás kérdés eldöntetlensége ellenére is kelően felszerelve fogadja majd Arad város közönségét szeptember 29-én. Megrogja változtatni ez a függöny már külső hatásánál fogva is a színház hangulatát és egy lépéssel közelebb visz bennünket ahhoz a modern színházhoz, amelyet minden színházlátogató várva vár.

Harctéri ajándék — egy orosz fej.

(Egy aradi vasutas különös esete.)

Ha ez a világháború nem festett volna különben véres és romantikusabb képeket, mint Jókai tündéri fantáziája, akkor azt mondhatnók, hogy a legnagyobb meseszöveg valamelyik regényének fejezete lehetne az alább közlendő háborús történet, amelynek szereplője Verba Mátvás, az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak természetes alkalmazottja. A hatalmas növésű, fekete bajszú, villogó szemű férfi a háború elején hadbavonult és megfordult a különböző harctereken. Legutóbb az orosz fronton tartózkodott és megbetegedve a munkácsi tartalékkórházba került. Néhány napig feküdt már a kórházban, amikor gyanus szemmel kezdtek ránézni. Lassankint mindenki elvonult a közeléből és úgy kerütek a többi betegek, meg az ápolónők, mintha belpoklos volna. Eleinte nem törődött a furcsa jelenséggel, de végre is kitért belőle a keserűség.

— Hát miért félnék tőlem? — kérdezte fájdalmasan, panaszos hangon.

Az egyik beteg katona rövid habozás után nyers egyszerűséggel kijelentette:

— Mert kendnek valami csunya rossz betegsége lehet. Olyan rossz szaga van az ágyának, mintha döglött kutyát rejtegetne benne. Jobb lesz, ha megmondja, hogy mi a baja, mert különben kipenderítik a kórházból.

Az aradi vasutas mélyen elgondolkozott. Már napok óta ő is érezte maga körül a kellemetlen szagot, de nem szólt, mert azt hitte, hogy sikerül azt elpalástolni, mignem a kórházból kikerülhet. Most már, hogy nem halaszthatta tovább a dolgot, este magához kéréste a legszelidebb, a legjobb lelkű ápolónőt és a következőleg gyónt meg neki:

— Amikor Aradról eljöttem, érzékeny bucsut vettem az ismerőseimtől és a jó barátaimtól. Van nekem híres Arad városában egy nagyon jó barátom, bizonyos nevezetű Kovács Titus. Amikor elváltunk, könyes szemmel mondott nekem bucsut és azon sopánkodott, hogy ő miért nem jöhet velem. Hát azért kellett a szegény fiúnak otthon maradni, mert az egyik lába feje hiányzik és így nem tarthatott velünk, nem rugthatott egyet, kettőt a muszkán. Arra kért a válasz pillanatában, ne feledkezzem meg róla a harctéren sem, hanem

tegyek el a számára egy muszka-fejet és hozzam haza neki emlékül.

Engem becsületes szülők neveltek, megszoktam tartani magyar szavamat. A harctéren izgalmas tusakodásom támadt egy két méter hosszúságú orosz katonával. Nehéz munka volt, de végre is legyűrtem és akkor eszembe jutott Kovács Titus barátomnak tett ígéretem. Gyorsan lekanyarítottam az orosz fejét és a hátizsákomba dugtam. Most is ott van a rükkzakomban az ágyam alatt. Azt hittem, hogy a harctérről egyenesen Aradra szállítanak és átadhatom legjobb barátomnak a megígért harctéri ajándékot.

Verba Mátvás vallomása óriási meglepetést keltett a kórházban. Azonnal kicsomagolták a hátizsákját és megtalálták benne a már bomlásnak induló orosz fejet. Természetesen nem hagyták meg nála a különös harctéri emléket, hanem eltemették a munkácsi katona-temetőben. Verba Mátvás pedig felgyógyulása után szomorú szívvel tért haza Aradra, mert az utolsó órákban hiúsították meg a barátjának tett ígérete beváltását.

pravník közbeszólásaival állandóan zavarta a tárgyalást.

A polgármester a panaszos följelentést elutasította és a fegyelmi vizsgálatot megelőző eljárás megindítását mellőzte. Iszpravnik a polgármesteri határozat ellen felebbezett és felebkezésében azt állítja, hogy a jegyzőkönyv nem tartalmazza híven azt, ami a tárgyaláson lefolyt. A durva hang és a sértő kifejezések nincsenek bent a jegyzőkönyvben és az igazoló jelentés szerinte nem vehető figyelembe. Felajánlja a bizonyítást arra nézve, hogy a tárgyalás úgy folyt le, amint ő azt előadja és hat ügyvédet nevezett meg tanunak, akik a tárgyaláson jelen voltak és elmondhatják, hogy mi történt. A közigazgatási bizottság ülésén Angel István dr. főjegyző referált az ügyről és azt javasolta, hogy a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat elrendelését mellőzzék.

Parecz Béla dr. szólalt fel a fegyelmi vizsgálat elrendelése mellett. Az ügyvéd — mondotta — nem passzióból ment arra a tárgyalásra, hanem kötelességét teljesítette ott és bizonyos, hogy sérelem történt vele, különben nem tett volna följelentést. A közpolgári jogok védelméről van szó és tekintettel arra, hogy a tisztviselőnek semmi kellemetlensége abból nincs, ha a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot elrendelik, okvetlenül kihallgatandónak tartja azokat a tanukat, akiket a följelentő megnevez. Tiltakozik az ellen, hogy egyszerűen napirendre térjenek a dolog felett.

Jegossy Károly dr. főügyész véleménye szerint nincsen ok a fegyelmi vizsgálat elrendelésére, mert a följelentő maga sem állít olyan konkrét tényeket, amelyek fegyelmi elrendeléséhez alapot adnának. Az, hogy ma-

gasabb hangot használ, még nem elég ok erre.

Málek Lajos dr.-nak is ez a véleménye.

Steinhart Mór dr. kijelenti, hogy a védelem szabadsága a legfontosabb polgári jogok egyike és minden körülmények között tisztázni kell a kérdést, hogy a tisztviselő durván járt-e el az ügyvéddel szemben. A vizsgálatot okvetlenül el kell rendelni már csak azért is, hogy az illető tisztviselőnek módjában legyen tisztázni magát.

Kehrer Károly tanfelügyelő nem tartja méltányosnak, hogy a mai időkben, amikor a tisztviselők munkával túl vannak halmozva, fegyelmi vizsgálattal zaklassanak egy tisztviselőt csak azért, mert az talán valamivel magasabb hangot használt. A vizsgálat mellőzését kéri.

Embey Iván pénzügyigazgató is a vizsgálat mellőzését javasolja. Hísz Weil dr. maga is beismeri, hogy valamivel magasabb hangot használt, ezen nincs mit bizonyítani, a tanuvallomások is csak ezt igazolhatnák.

Parecz Béla dr. ismételtlen tiltakozik az ellen, hogy egyszerűen napirendre térjenek a dolog fölött és mint felesleges lappáliát, úgy tárgyalják.

— Szeretném látni mondotta, hogyha tanfelügyelő ur, vagy pénzügyigazgató ur megjelenik egy hatóság előtt, ahol hivatalos ügyben kötelessége megjelenni és ott valamilyen előterjesztést tesz, mit szólna hozzá, ha az illető hatósági tisztviselő az előterjesztésre azt válaszolná, „az urnak itt nincs joga diskurálni és figyelmeztetem, hogy rendőrral fogom kivezetetni, ha még egyszer közbeszól”. Az ügyvédi dignitás kérdése, hogy ilyen eset ne történhessék meg.

Kehrer Károly ismét védelmébe vette az eljárást, végül is az elnöklő Barabás Béla főispán szavazásra tette fel a kérdést. A közigazgatási bizottság többsége úgy határozott, hogy a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat megindítását mellőzi.

Szentpétervár védelme.

(Az orosz hadsereg szétzilálása.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Zürich. A Neue Züricher Zeitung szerint a Secoló londoni levelezője valószínűnek tartja, hogy az oroszok Kurlandban, hatvan kilométernyire Rigától, új védelmi vonalban helyezkednek, hogy megvédelmezzék Szentpétervárt. Erre a harcra fegyelmezett csapatokra lenne szükség, azonban az orosz hadsereg csupa demoralizált emberből áll, akik csak a maguk életének megmentésére gondolnak.

Lugano. Olaszországban Rigánál szenvedett nagy vereségek miatt a hangulat valósággal vigasztalan. Feltartóztathatlanul sodorja az országot a bomlás felé. Minden városban forradalmi bizottságok működnek, amelyeket a szociálisták szerveztek. A forradalmi propaganda két központja Róma és Milánó. A napokban a szociálista-párt vezetési Rómában titkos ülést tartottak, amelyről az intervencionisták lapja azt írja, hogy az ülésen megállapították a forradalom kitörésének napját is és október végén egyszerre sztrájkba lépnek az ipari, közlekedési és nyomdai munkások.

Amsterdam. Péterváron ismét lángba borult egy hadfelszerelési gyár, ahol főképpen bombákat gyártottak. A gyár néhány óra alatt teljesen leégett. A tűz okát eddig nem tudták megállapítani.

Mellőzött

fegyelmi vizsgálat.

Aradi ügyvéd a rendőrbíró ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közigazgatási bizottsága mai ülésén foglalkozott azzal a panaszos följelentéssel, amelyet Iszpravnik Széver dr., aradi ügyvéd adott be Weil Károly dr. rendőri büntető bíró ellen. A följelentésben az ügyvéd elmondja, hogy az Atlasz-per tárgyalásánál Weil dr. Róth Józsefnek, aki mint terhelt volt megidézve, vallomása közben kijelentette, hogy tanuként fogja kihallgatni. Mikor Iszpravnik tiltakozott az ellen, hogy a terheltből tanu legyen, Weil dr. a följelentés szerint azt mondta neki, hogy semmi előterjeszteni valója nincsen, mert ő a vádlottakat képviseli. Mikor az ügyvéd azt kérte, hogy tiltakozását foglalják jegyzőkönyvbe, Weil dr. ezt is megtagadta és azzal fenyegetődzött, hogy rendőrral vezeteti ki az ügyvédet, ha állandóan közbeszólásokkal zavarja a tárgyalást.

Igy adja elő a tárgyalás lefolyását a panaszos ügyvéd.

A rendőrbíró igazoló jelentésében ezzel szemben előadja, hogy semmiféle szabálytalanságot nem követett el, szabályszerű végzést hozott arról, hogy Róth József ellen, mint terhelt ellen, a vádat elutasítja és mint tanut hallgatja ki. Ami azt a vádat illeti, hogy az ügyvéd tiltakozását nem vette jegyzőkönyvbe, ez sem felel meg a valóságnak, mert a felfolyamodást igen is jegyzőkönyvbe vette, csak figyelembe nem vette. Gorombán nem járt el az ügyvéddel szemben és ha magasabb hangot használt is, az indokolt volt azért, mert Isz-

Haparanda. Az orosz városokban mind sürbben előforduló gyárégések nagyon nyugtalanítják a kormányt, mert minden ilyen eset a háború számára dolgozó gyárak egyikében történik.

Jegyzők is kapnak családi pótlékot.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A községi alkalmazottak tudvalevőleg eddig nem kaptak családi pótlékot, de az 1917. évről szóló indemnitás reájuk is kiterjesztette ezt. A belügyminiszter tegnap küldte meg Aradvármegye alispánjához a rendeletet, amelyet főbb vonásaiban itt ismertetünk.

1917. évi IX. tc. értelmében az 1917. évi július hó 1-től kezdődő hatállyal a községi-, kör- és segédjegyzők, községi- és körállatorvosok, valamint más rendszeresített állandó állásra életfogytiglan megválasztott és tisztviselői teendőket ellátó közigazgatási alkalmazottak is fognak családi pótlékban részesülni.

Ezek az alkalmazottak két csoportba oszlanak.

Első csoportba tartoznak a jegyzők, segédjegyzők, állatorvosok, a második csoportba az egyéb községi alkalmazottak (iktató, irodatiszt, számvevőségi tiszt, írnök, végrehajtó, rendőrfelügyelő, rendőrelőnök, vicinális utbiztos, utmester stb.)

Helyettesek nem részesülhetnek családi pótlékban, ha csak egyébként valamely más rendszeresített községi állást nem töltenek be. Családi pótlék az első csoportba tartozók ellátatlan gyermekeimél a 24 évig, a második csoportjánál a 16 életévig jár.

A rendeletben felsorolt esetekben nők is kaphatnak gyermekeik után családi pótlékot. A rendelet taxative felsorolja azokat a kivételeket, amikor a gyermek valamely címen (állás, alapítvány, foglalkozás, katonai zsold stb.) jövedelmet húz és így ellátatlannak nem tekintendő. Akik nem végeznek közigazgatási irodai teendőt (rendőrök, éjjeli őrök) vagy állásuk nem létfontosságú (községi bíró, esküdt stb.) vagy illetményei akár katonai, akár más okból teljesen be vannak szüntetve: nem kaphatnak családi pótlékot.

Az első csoportba tartozó igényjogosultak minden gyermek után 400 koronát, a második csoportbeliek 240 koronát kapnak pótlék címen.

Ha a gyermek a rendeletben megszabott életkor meghaladtával azért nem fejezhette be tanulmányait, mert hadbavonult: 24, illetve a második csoportnál 16 éves kora után is igényjogosult a családi pótlékre, persze csak addig, amíg tanulmányait befejezi.

Méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják, a belügyminiszter családi pótlékot engedélyezhet olyan alkalmazott részére is, akiknek ugyan nincs gyermeke, aki azonban két, vele közös háztartásban élő és saját vagyonnal vagy jövedelemmel nem bíró családtagot tart el.

Az alispán fel fogja hívni a községi alkalmazottakat, hogy családi pótlékre való igényüket azonnal jelentsék be a szükséges igazoló iratok bemutatása mellett. A pótlék jogosságát a zalispán állapítja meg és a jegyzői fizetési alap terhére azonnal kiutalványozza. Felelősséget a sérelemes határozat ellen a belügyminiszterhez lehet.

A rendelet igen terjedelmes és részletes, úgy, hogy célszerű, ha azt minden érdekelt tüzetesen átolvassa.

Döntött az érseki gyűlés a román iskolákról.

Tiltakozás az államosítás ellen. — A püspökök Apponyihoz mennek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentette az Aradi Közlöny, hogy Mangra Vazul román metropolita szeptember harmadikára összehívta az érseki konzisztóriumot a román szemináriumok és népiskolák ügyében való döntés céljából. Mint ismeretes, Apponyi kultuszminiszter megtiltotta a román tanítóképezdek megnyitását és elrendelte a Romániával határos erdélyi görögkeleti és görög-katholikus román népiskolák államosítását. A tanácskozás két napig tartott és az alább közlendő határozatot hozta a konzisztórium.

Az ülésen többek között résztvett Ciorogăriu Romulusz, az aradi román tanítóképző igazgatója, nagyváradi püspöki helynök, aki a gyűlés lefolyásáról a következő érdekes adatokat volt szives az Aradi Közlöny rendelkezésére bocsátani:

— A konzisztórium ülésén az aradi karánsebesi és nagyszebeni szentszék képviseltette magát. Jelenvoltak az összes püspökök és husz konzisztórium tag. A tanácskozás lefolyása méltóságtelesen nyugodt volt. Csupán Romániával határos erdélyi népiskolák államosításának kérdése keltett nagyobb izgalmat. Adatokat hoztak fel az ülésen arra nézve, hogy tévedésen alapul a kultuszminiszter intézkedése, mert egyes iskolákról tévesen terjedt el az a hír, mintha hazafiatalanabbul működtek volna, vagy mintha tanítók átszöktek volna Romániába. Olyan iskolák is bezárattak, amelyeknek tanítója huszonnégy hónap óta a harcáren küzd, egy másik iskola tanítója hősi halált halt. A helyi hatóság úgy informálta a kultuszminisztert, hogy ezek a tanítók Romániába szöktek és ezért elrendelte ez iskolák bezárását. Az a legnagyobb vád, hogy egyes iskolák tanítóit és vezetőit átszöktek Romániába. A gyűlésen jelenlévők előadása szerint ezek a személyek sírva hagyták hazájukat, mert fáj nekik, hogy otthonukat el kell hagyni, azonban román katonák kényszerítették őket, valóságban elhurcolták ezeket az egyéneket, tehát itthon nem maradhattak. Természetesen számosan önként is csatlakoztak az ellenséghez. Éppen ezért arra kérjük a kultuszminisztert, hogy ne általánosítson, hanem minden iskolára nézve külön-külön rendelkezesse el a vizsgálatot és ha az államfő tényeket állapít meg az iskola vezetésével szemben, akkor azt zárják be a tanintézeteket. A román elemi iskolák államosításának, vagy átvételének ügye azért érint bennünket fájdalommal, mert az erdélyi román hitközségek a templomaikra, ugyszólván semmit sem költönek, ellenben valóságos palota számbamenő iskolákat építettek és ezeket most át kellene adni.

— A román tanítóképezdekre vonatkozólag Apponyi leirata azt engedi sejtetni, mintha minden intézetre nézve külön állami ellenőrt akarna kiküldeni, akik befolyánának az intézet irányításába és vezetésébe. Ez llen nincs kifogásunk, a tzazonban már határozottan súlyos sérelemnek tartanánk, — amit a leirat kilátásba helyez — hogy a tanítóképezdei tanárok egy részét az állam nevezze ki. Elhatároztuk, hogy Mangra Vazul vezetésével a püspöki kart Apponyihoz küldjük és élőszóval is meggyőzzük

öt kívánságai egy részének kivihetetlen voltáról. Hogy mi történik akkor, ha Apponyi gróf nem enged álláspontjából, affelől nem tanácskoztunk. Azt azonban kijelenthetem, hogy senkisémet vetette fel elazt, mintha szükséges, vagy kívánatos volna panasszal fordulni a királyhoz.

A konzisztórium határozatának tömör összefoglalását a következőkben közöljük.

Az egyhangulag hozott határozat tanúbizonysága annak, hogy a legfelsőbb egyházi hatóság őszintén arra törekszik, hogy közös alapot teremtsen, amely lehetséges teszi az államhatalommal való harmonikus együttműködést egyházi autonómiánk osztorbitása nélkül. Eme cél elérésére a szentszék felterjesztést intéz a kormányhoz, amelyben kijelenti, hogy nem ellenzi, sőt kívánja az állami legfelsőbb ellenőrzés minnél szigorubbán való gyakorlását a román tanítóképezdekek szemben, mert az igazolni fogja az intézetek az iránti igyekezetét, hogy bennük mély hazafias érzésű növendékek neveltessenek. Felelőssége tudatában azonban nem érthet egyet azon tervvel, hogy ezen intézetekben az előadó tanárok egy részét a kultuszminiszter nevezze ki, mert ez olyan sérelmet jelentené az autonóm egyházi jogoknak, amely a legmélyebb elkeseredést idézné elő úgy a harcáren vitázul küzdő román tömegeknel, mint azoknál, akik itthon teljesítik kötelességüket.

Ezért a leghatározottabban kéri a kormányt, hogy adjon el ezen kivételes és indokolatlan tervtől és egyezzen bele, hogy tanítóképezdekek minél előbb megnyiljanak. A szentszék felkérte a püspöki kart, hogy a felterjesztést személyesen nyujtsa át a kormánynak és minden lehetőt megtegyen, hogy meggyőzze a kormányt a tervbevetett kivételes intézkedések fölösleges voltáról.

Az erdélyi népiskolák államosítására vonatkozóan a határozat így szól:

A szentszék utasította a nagyszebeni főgyházmegyét, hogy minden esetben, amidőn a kormány elvonja a határörvidéki román iskolák államsegélyét, azt felfolyamodja és kéri, hogy a segílyt visszavonó indok hivatalos, rendes vizsgálat után állapíttassék meg.

Kötelességgé teszi továbbá, hogy a hivetek még a legnagyobb anyagi áldozatok árán is fentartsák a felekezeti iskolát mindazon helyeken, ahol törvényes indokok nem zárják ki azt.

Ez azt jelenti, hogy a román iskolák államosítása után is fentartanak majd román felekezeti iskolákat.

(=)

TANÜGY.

(—) Az aradi kereskedő tanoniskola igazgatósága felhívja a kereskedőket, hogy tanoncaikat f. hó 10.-éig okvetlenül irassák be, mert a késedelmesen jelentkezők ellen kénytelen lesz a rendőri büntetőbiróságnál panaszt emelni. A rendes tanítás f. hó 10.-én, hétfőn, d. u. 2 órakor kezdődik a Kazinczy-utcai polg. finiskolában.

— Új és használt iskolakönyvek és taneszközök az összes helybeli és vidéki iskolák részére kaphatók Kerpel könyvkereskedésében.

HIREK.

— **A szombati ünnep és vasárnap miatt lapunk legközelebbi száma kedden reggel jelenik meg.**

— **Barabás Béla főispán a közigazgatási bizottságban.** Aradváros közigazgatási bizottságának ülésén ma először elnököt Barabás Béla főispán. Az ülés megnyitása előtt kérte a bizottsági tagok jóindulatú támogatását és biztosította a közigazgatási bizottságot arról, hogy fáradtságot nem ismerve mindig dolgozni fog a város érdekében. A bizottsági tagok nevében Mülek Lajos dr. köszöntötte a főispánt és meleg szavakkal biztosította arról, hogy a bizottság mindig lelkes szeretettel fogja támogatni és segíteni a város javát szolgáló működésében.

— **A villanyárak megállapítása a jogügyi bizottság előtt.** Aradváros jogügyi bizottsága ma foglalkozott a villanygyárak azzal a beadványával, amelyben a villany árának hat fillérről nyolc fillérré emelését kéri. A műszaki bizottság — mint az Aradi Közlöny megírta — már foglalkozott a kérelemmel és azt méltányosnak tartotta. A jogügyi bizottság is, méltányolva a villanygyár beadványában felhozott indokokat, a szénárak és a munkaerő árának rendkívüli emelkedését, kimondotta, hogy a villanygyár kérelmét teljesítendőnek tartja. Az igazságszolgáltatás is hasonló esetekben igen liberálisan ítéli meg a villanygyárak szerződését és rendszeresen kimondja a szerződésbeli árak megváltoztatását. Per esetén tehát nagyon valószínű, hogy Aradváros a villanygyárral szemben pereszes lenni, s a jogügyi bizottság épene ezért is a méltányos megegyezés álláspontjára helyezkedett.

— **Hámory László mandátuma.** Vizaknáról jelentik a Politikai Híradónak: Vizakna polgársága elhatározta, hogy egyelőre sajtó útján új felhívást intéz Hámory László országgyűlési képviselőhöz, akit ismert gabona elrejtése miatt a munkapárt kilépésre kényszerített, hogy mandátumát tegye le. Amennyiben Hámory e felhívásnak nem tenne eleget, népgyűlést fognak összehívni, hogy Vizakna polgársága pártkülömbőség nélkül kifejezze bizalmatlanságát Hámory Lászlóval szemben és követelje Vizakna város mandátumának letételét.

— **Kivétel a halál után.** Az orosz fronton hősi halált halt Seidner Ferenc 29. gyalogezredbeli zászlóst, mint azt az augusztus 30-iki ezredparancs közli, a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

— **A polgármester budapesti útja.** Varjassy Lajos polgármester ma Budapestre utazott, hogy az aradi ipari munkások életmiserelátásának kérdésében az Országos Közéletnevelési Hivatalban összehívott ankétán résztvegyen. Az Aradi Közlöny néhány nappal ezelőtt ismertette Hadik János grófnak ebben az ügyben kiadott rendeletét és most ennek végrehajtása céljából tart megbeszélést az érdekeltekkel. Az aradi gyári munkások is küldöttek képviselőket az ankétra.

— **Aradisk az országos szabó nagygyűlésén.** E hó 9-én országos szabógyűlést tartanak a budapesti kereskedelmi- és iparkamara dísztermében. Aradot Rosenberg Herman, Kiss András, Georgiades József és Marencsák Ferenc férfi szabó, továbbá Huppert Henrik női szabó képviselik. Az aradi érdekeltség szeptember hó 2-án és 6-án tartott értekezletén foglalkozott a férfi- és női szabó kisiparosság jérelmei- és bajaiával s az országos gyűléshez határozati javaslatot terjesztett.

— **Az aradi értékpapír üzlet.** A háborus üzleti konjunktúra, amely a kereskedelemnek minden terén eleven, pezsgő életet teremtett, az értékpapír üzletre is nagy hatással volt. Wekerle Sándor miniszterelnök néhány nappal ezelőtt nyilatkozott erről a kérdésről és mint minden komoly ember, aki az ország gazdasági életének realitásával törődik, ő is azt az álláspontot vallja, hogy az értékpapírüzletben is üldözni kell a visszaélést, azonban az ország minden erejével kell támogatni a reális és korrekt üzletet. Ez a fétel általános igazság és érvényesülése nemzeti érdek. Örömmel állapítható meg, hogy Aradon az értékpapír üzlet is a régi tradícióknak megfelelően szolid és reális bázison maradt a háboru alatt és a pénzbőség az aradi papírok iránti keresletben is megnyilatkozik. Ugy értesülünk, hogy az utóbbi időben különösen az aradi *Ipar- és Népbank* részvényei iránt volt igen nagy érdeklődés és ezeknek a papíroknak az ára körülbelül ma már hatszáz korona. A beavatottak szerint ez arra vezethető vissza, hogy a bank üzletéve igen szép eredménnyel végződött, amennyiben a félévi mérleg *százhétezer koronával nagyobb hasznot mutat ki*, mint a múlt év ugyanezen időszakáról készített bilánc. Beszélnek arról is a jó értesültek, hogy a banknak igen lukratív üzletekre vannak kilátásai.

— **Buza Barna hazajön.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Buza Barna, aki a legtemperamentumosabb tagja volt a magyar képviselőháznak, a háboru kitörésekor tudatévóleg Amerikába ment Károlyi Mihály gróffal. Onnan nemsokára kiment Franciaországba, ahonnan már nem tudott hazajönni, internálták és bár sok lépés történt kiszabadítása érdekében, minden hiábavaló volt. Franciaország nem akarta kiadni. Most váratlanul kedvező fordulat állott be Buza Barna sorsában. A francia kormány átírt külügyminiszteriuma utján a magyar kormányhoz, hogy tizennyolc szerb orvostanhallgatót, akik Magyarországon internálva vannak, bocsássák vissza. A magyar kormány semleges diplomataik közvetítésével válaszolt és eszerint hajlandó hazabocsátani a tizennyolc szerb orvostanhallgatót, ha ennek ellenében tizennyolc, névleg is megnevezett Franciaországban rekedt magyar állampolgárt eresztenek vissza hazájukba. Ezek között van Buza Barna is, aki előreláthatólag most már hamarosan hazakerül. A Károlyi-párt elhatározta, hogy mandátumhoz juttatja Buzát, mihelyt hazatér.

— **Halálozás.** Aradváros előkelő társadalmi őszinte részvétellel értesült arról a gyászról, amely néhai Bauer Károly kereskedelmi tanácsos családját érte a mai napon azzal, hogy özv. Bauer Károlyné leányánál Sándor Jánosnénál ahol pár nap óta látogatóban volt, hirtelen elhunyt. Az előkelő matrona még pár nappal ezelőtt Aradon tartózkodott s bár gyengélkedett, leányának meghívására Erdélybe utazott. Régi betegsége itt erőt vett rajta s rövid szenvedés után elhunyt. A család Aradra hozatta az elhunyt uriaszonyt s vasárnap délelőtt az izraelita temető halottas házában fogja felravataloztatni s ugyanonnan a családi sírkertben örök nyugalomra helyezni.

— **A katonatisztek anyagi helyzetének javítása.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A Külügy-Hadügy arról értesül, hogy a katonatisztek készütségi pótlékát július elsőjéről visszamenőleg napi két koronával felemelik és tervbe vették, hogy a katonatisztek és tisztviselők részére rubasegély címen novemberben 500—800 korona segélyt utalnak ki.

— **Megkegyelmezték az osztrák miniszterelnök gyilkosának.** Az Arbeiterzeutunk jelenti: O felsége elengedte a halálbüntetést Adler Frigyesnek, akit erre a legfelsőbb bíróság 18 évi súlyos börtönre ítelt.

— **Arad város a közlekedés megjavításáért.** Arad város közigazgatási bizottságának mai ülésén Steinhardt Mór ar. felszólalása alapján a bizottság elhatározta, hogy feliratot intéz a Máv. elnökigazgatójához és a honvédelmi miniszterhez, hogy az Arad városát érintő vonatok túlszűfoltóságán valahogyan segítsen és tegye lehetővé, hogy a közlekedési viszonyok megjavuljanak. Különösen az éjjeli vonatokon rettenetes az utazás, hálólhelyetgy-szólván sohasem kaphat az ember és még szerencsése, ha ülólhelyet tud biztosítani magának. Barabás Béla főispán megígérte, hogy a maga személyében is el fog járni a honvédelmi miniszteriumnál a kérelem minél előbbi teljesítése iránt. A mai ülésen jelentette Angel István dr. főjegyző azt is, hogy a temesvári katonai parancsnokság katonai okokból elutasította a városnak azt a kérelmét, hogy Arad és Temesvár között az igazolási kényszer megszűnjék.

— **Áttelevezett aradi tanár.** Wagner József dr.-t, az aradi főgimnázium tanárát a budapesti mintagimnáziumhoz helyezték át. Wagner dr. több esztendő óta működik Aradon és mint tanár, valamint az aradi filharmoniai egyesület titkára általános rokonszenvet élvezett kulturális, lelkes tevékenységeért. Távozásának hírért őszinte sajnálattal fogadják Aradon.

— **Temetés.** Balaton János lakatosmester nejeének végtisztességén az iparosság szombat délután 4 órakor testületileg vesz részt. A gyászház Róvay-utca 4. szám alatt van. Az ipartestület elnöksége.

— **Az idegenek kiutasítása Budapestről.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Székely Vladimir rendőrtanácsos, az idegenek kiutasításával foglalkozó hivatal vezetője egy újságíró előtt kijelentette, hogy a hivatal még a szervezés stádiumában van, tulajdonképpen hétfőn kezdi meg működését. A bejelentő hivatal és a detektívtestület már elég anyagot adott arra, hogy a kiutasítási tárgyalásokat megkezdjék. Elsősorban a szállodák és penziók állandó lakóit idézik be, ezekre vonatkozik a legnagyobb mértékben a rendelet. Azután azokra, akik ellen jogos aggályok merülnek fel a közérdek szempontjából. Hogy ez a kérdés gyökeresen és ne csak sablonszerűen rendeződjék, gondunk lesz rá, hogy azok is megidézhetők legyenek, akiknek nincs bejelentett lakásuk, hanem bujkálnak. Előreláthatólag tömeges munkája lesz a hivatalnak, mert naponta öt-hatszáz idegen érkezik Budapestre, akik közül sok ugyan csak egy-két napig marad itt, de átlag naponta százötven emberre becsülhető a hosszabb ideig Budapesten maradóknak száma. Arra vonatkozólag, hogy hány embert kell eltávolítani Budapestről, még nem adhatok felvilágosítást, mert a megfelelő adatok nincsenek még együtt.

— **Erzsébet királyné emlékezete.** Tizenkilenc éve immár, hogy az orgyilkos töre kioltotta áldott életét és a hü magyar szív ma is fájón emlékezik arra a szomorú szeptember 10-ikére, mely elragadta tőlünk Erzsébet királynét. Most, hogy Isten kegyelméből van a szent koronával érintett királyasszonyunk, a kit szeretünk, most megérthetjük, mily súlyos volt a gyászos veszteség, mely a genfi merénylet nyomán akkor roánk szakadt. Megboldogult Erzsébet királyné lelki üdvéért folyó hó 10-én, hétfőn délelőtt 10 órákor gyászistentisztelet lesz a minoriták templomában, amelyre az összes hivatalokat, hatóságokat és a hazafias közönséget ezuton hívj meg a plébániahivatal.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Amerikában közeli békére számítanak.

Newyork. A Morningpost jelenti: A newyorki tőzsdén feltűnően kedvezően ítélik meg a békekilátásokat. Pénzügyi körökben azt hiszik, hogy december vége előtt meg lehet kezdeni majd a béketárgyalásokat.

Zürich. Az olasz harctérről érkező hírek szerint Bergamóban kedden és szerdán nagy zavargások voltak. Szerda óta minden távirati összeköttetés Bergamóval megszűnt. Milanói lapok csak egy rövid hirt közölnek, amely szerint Bergamóban katonai

zavargások törték ki, számos letartóztatás történt, de a nyugalom már újból helyreállott.

Rotterdam. A Morningpost írja Pétervárról: A kormány megkezdte a birodalmi archivumoknak elszállítását Pétervárról és a fővárost hadizónának nyilvánították. Nem félnek ugyan egy Pétervár elleni német előrenyomulástól, de tartanak egy nagy flottaakeziótól, mely a főváros ellen irányulna. A pénzügyminiszterium és a birodalmi bank a legközelebbi napokban Moszkvába költöznek.

— **A vízvezeték elzárása.** Zádor Imre gépüzemigazgató biztelellettel értesíti a t. közönséget, hogy az aiant felsorolt helyeken és napokon a vízszolgáltatás esti fél 10 órától reggeli 5 óráig szünetelni fog. Folyó hó 10-én a gróf Apponyi-ut, Erzsébet körut, Tabajdy Károly, Könyök, Eötvös, Simonyi és Zoltán-utcákban és a Várban, folyó hó 12-én a Zrinyi, Forray, Rákóczi, Hasszinger, Szt.-Pál, Darányi-utcákban, Thököly-tér, Sina, Lázár Vilmos, Asztalos Sándor, Boczkó-utcákban, folyó hó 14-én a Hal-tér, Thököly Imre, Hajó-utcák, Marospartsor, Hunyadi, Beresényi, Határ, Háromveréb, Damjanich, Csernovits Péter. Óvár-utcákban, folyó hó 17-én az Atilla, Thököly-tér, Szt.-István, Aulich Lajos, Lipót, Flórián, Knézich, Mikes Kelemen, Heim Domokos, Deák Ferenc, Kálmán János-utcákban.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az aradi Patronázs egyesület segélyezésére: Mairóvíz Mór és Fia, Máriaradna egy fél waggon tüzfát, Hazai Fatermelő R.-T., Arad egy kocsis hulladék fát, Vasipari Szövetkezet 3 öltöny ruhát adományozott. A nagybecsű adományért ez uton is köszönetet mond az aradi Patronázs egyesület nevében Kintzing János elnök, Keller Lajos ügyv. főtitkár.

— **Birtokosere.** Id. Kiss Mihályné és tulajdonostársai eladták a Batthány-utca 33. sz. házat 54000 k.-ért Vikol Gergely és nejeének. — Reingruber Mária eladta az Aulich-utca 18. sz. házat 19000 k.-ért Preisich Henrikuének. — Rohn Samu és neje eladták az Erdélyi-ut 11. sz. házat 40000 k.-ért Karabás Demeter és nejeének. — Nagy Károly és neje eladták a Schweidel József-utca 15. sz. házat 15000 k.-ért Polgár Izidornének. — Szabó József és neje eladták a Dembinszky-utca 10. sz. házat 8500 k.-ért Szekeres Jánosnának. — Nadler Lajosné eladta a Varjassy József-utca 32. sz. házat 64000 k.-ért Werkmeister János és nejeének. — Igaz György és neje eladták a Gáj Legelő-sor 13. sz. házat 3000 k.-ért Rudolf Ferenc és nejeének. — Engel Mór és neje eladták a Petőfy-utca 6. sz. házat 100000 k.-ért Helmer Fidél és nejeének. — Denifleé Ferenéné Draskovics Vidorka és Draskovics Mária eladták a Révay-utca 11. sz. házat 84000 k.-ért özv. Gajda Józsefnének. — Szerény Sándorné és tulajdonostársa eladták a Bocskai-tér 6. sz. házat 29000 k.-ért Haber Sámuelné Singer Reginának. — Szirbik Sándor eladta a Sarkad Határ-utca 3. sz. házat 30000 k.-ért Szalay Imre és nejeének.

— **Ártatlanul kivégzett dalmát polgármester.** A N. Fr. Presse-nek jelentik Grácból az alábbi megrendítő esetet: Knin dalmát városának a háború kitörésekor Popovics Onegin

volt a polgármestere, aki a politikai mozgalmakban is élénken szerepelt. Alighogy megindult a háború, letartóztatták, de később szabadonbocsátották. Ekkor bevonult katonai szolgálatra, de nemsokára egy följelentés következtében újra fogságra vetették. Úgye a katonai törvényszék elé került, amely Popovicsot a fegyveres erő ellen elkövetett bűntett miatt halálra ítélte. Az ítéletet végre is hajtották rajta. Nemrég történt, hogy a följelentő halálos ágyán megvallotta egy papnak, hogy alaptalanul vádolta meg Popovicsot. E vallomás folytán újra tárgyalták Popovics pörét s teljesen rehabilitálták a halottat. Külsőleg azzal tisztelték meg a kivégzett ember emlékezetét, hogy sírlánál katonai ünnepet rendeztek.

— **Zsir kiosztás.** Felhívom az I., II. és III. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy a zsirutalvány kiváltása céljából hétfőn délelőtt a közlélmészézési hivatalban jelentkezzenek. Az élelmiszorigazolvány 2. számú szelvénye váltatható be adagonként 10 deka zsirra, melynek kiesinybeni eladási ára 1 korona. A többi kerületek a lapokban közzé teendő napokon fognak zsirkiosztásban részesülni. A közlélmészézési hivatal vezetője.

— **Keresk. szakoktatás.** 4 havi magán. tanfolyam felnőttek részére. Könyvitel. Kereszámítás. Levelezés. Gép- gyors- és helyesírás. Állásközvetítés. Beiratkozások Lázár Vilmos-utca 2. 6118

— **Az iskolai beiratás alkalmával** ne mulasszák el az aradi és vidéki szülők a megszokott jó bevásárlási forrást Fischer Nagyáruházát Szabadság-tér 12 szám alatt felkeresni ahol a legnagyobb választékban gyermek ingek, kalapok, harisnyák, fiu és leány sapkák, iskola táskák és minden egyéb cikkeket a legjutányosabban beszerezhetnek!

— **Helybell és vidéki viszonteladók részére tábori dobozok, levelező-lapok, csomagoló- és levélpapírosok, papirzacskók, képes levelező-lapok, papirszalvéták, noteszek stb. legolcsóbban** Kerpel Izsó papirnagykereskedésében.

— **Értesítés.** A n. é. hölgyközönség szives tudomására hozom, hogy női divatszalonomat az őszi szezonra ismét megnyitottam. Szives látogatást kér Huppert Henrik női szabó, Rákócy-utca 7. 6116

— **Keresk. szakoktatás levélben.** (Haendle rendszer.) Oly urak és hölgyek, kik vidéken laknak és foglalkozásuknál fogva keresk. szak-tanfolyamot nem látogathatnak, keresk. szak-oktatást ez uton nyerhetnek. Prospektust küld: Engel gyors- és gépiró-iskola, Lázár Vilmos-utca 2. 6119

— **A Podor-féle magán elemi fiu- és leány-iskolában a beiratások szept. 8-án és 9-én d. e. 11-1-ig tartatnak** Ferdinánd-utca 1., I. em., (volt Probst lakás.) 6117

— **Még csak három estén látható a Központi Orfeum nagyszerű műsora.** Hétfőn, szeptember hó 10-én utolsó előadás. Ajánlatos az utolsó előadásokra a helyeket előre lefoglalni.

— **Mindenkinek érdekében áll Fischer Nagyáruházát a Szabadság-téren felkeresni.** Gyermekkoscsik 50 koronától 350 koronáig.

TARKASÁGOK.

(Óvatos untauglich.)

Van Aradon egy fiatalember, aki minden katonármesternek udvariasan köszön az utcán. A megtiszteltettek között sokan azt hitték, hogy a szóban levő úju nem tökéletes gondolkozású és mosolyogva fogadták az üdvözlését. Akadt azonban egy őrmester, aki kíváncsi volt arra, hogy az ismeretlen férfi, miért emel olyan mélyen előtte kalapot és megkérdezte:

— Pardon kérem, ismer, ön negem? Talán szolgált a kezem alatt?

— Nem s éppen azért köszönök.

— Nem értem.

— Pedig egyszerű. Még nem voltam katoná s azért minden őrmester urnak köszönök, mert nem tudhatom, hogy melyiknek kerülök a keze alá.

(Mikor az ember hazajön a nyaralásból.)

Lápunk elkeseredett barátja írja kusza sorokban a következőket: Négy hétre elbújtam a világ elől. Elmentem a Balaton mellé de ne gondolja senki, hogy szórakozásokat kerestem. Többet voltam az ágyban, mint ágyon kívül, mert betegeskedtem. De hát ez mellékes, itt vagyok megint Aradon s kénytelen leszek itt is elbujni. Az utcán száz okos ismerősöm állít meg ezzel a kérdéssel: „Ah, haza tetszett jönni?” Szives engedelmmükkel ezen az uton adom meg a választ a még hátralévő kérdőzőknek: „Hogy lehet ilyet mondani? Vagy van az uraknak szemé, vagy nincs. Ha egy csöpp megfigyelő tehetsége volna, észrevehetné, hogy éppen ebben a pillanatban uszom át a Balatont.” Akik hallották volna már ezt a választ, azoknak mással is tudok kedveskedni: „En? Hogy hazajöttem-e? Szó sincs róla. Hiszen látja, hogy most tartom keresztvizre az anyósomat a Búdöskő-barlangban. Majd nézze meg a jobb karomat, amikor ha zaérkeztem, a hangszalagok mind meglapultak rajta.” Remélem, mindenki meg lesz elégedve a válaszzal, mely van olyan okos, mint a kérdés.

— **Vér-, bőr- és idegbajosoknak** kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy székük rendszeresen legyen, ez pedig a természetes „Ferenc József” keserűviz használata által érhető el.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Az állami munkaközvetítő megszervezése Aradon.

— **Az Aradi Közlöny tudósítójától.**

Az Aradi Közlöny már többször megírta, hogy a kereskedelmi miniszter a múlt évben az állami munkaközvetítésről alkotott keresett törvény végrehajtására rendeletet adott ki, amelynek értelmében Aradon is megszervezik ezt a fontos gazdasági intézményt. A törvény intenciói szerint a kamarák székhelyén állítják fel a munkaközvetítőt, amelynek az lesz a feladata, hogy teljes tárgyilagossággal, a munkásnak és munkaadónak igényeit a mai kor nivójának megfelelő szempontok szerint elégitse ki.

FOG- kővekből, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog szájával azonos porcellánból.

FOG- koronák, hídak, egész fogsorok szápadlás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kővek elavoltatása, fogak teherlítése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legelőkelőbb műsereivel van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legkényesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhessenek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 757. szám.

A vidéki közvetítők az állami közvetítő hivatal alá vannak rendelve és megszervezésüket is eme állami hivatalnak vezetője, Andor Endre miniszteri tanácsos végzi. Az elnökek az a programja, hogy előbb a periferiákon lépteti életbe eme fontos hivatalokat és fokozatosan azután az ország belsejében hívja őket életre. A miniszteri tanácsos személyesen utazik el azokba a városokba, ahol a hivatal felállítására ki van szemelve és Varjassy Lajos polgármesterhez, valamint Varjassy Lajos dr. kamarai titkárhoz küldött leveleiben arról értesíti eme illetékes faktorokat, hogy szeptember 12-én, a jövő hét szerdáján érkezik Aradra és az összes érdekeltek bevonásával a hivatal szervezésének megbeszélésére értekezletet tart. Érdekeltek elsősorban a város, a melynek tanácsa a hivatal vezetőit választja és amelynek törvényhatósága a személyi és dologi kiadások nagyrésztét fedezi, továbbá a kereskedelmi és iparkamara, a királyi iparfelügyelőség, a munkások és munkaadók szervezetei, valamint azok a jótékony egyesületek, amelyek cselédkérdéssel foglalkoznak és végül, ha vannak, akkor a helyi munkaközvetítő intézmények.

A Belvárosi Takarékpénztár tükeemelése. A Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság ma tartotta meg Székely Ferenc udvari tanácsos elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést, mely elhatározta a társaság 16 milliónyi részvénytőkéjének 24 millióra való felemelését, 16,000 darab 500 korona névértékű részvény kibocsátása által. — Az új részvények kibocsátási árfolyama 575 korona, melyekre az elővételi jog szeptember 15-ig gyakorlandó olyformán, hogy minden két régi részvény birtoka egy új részvény átvételére jogosít. Az elővételi jog gyakorlása alkalmával befizetendő 20 százalék további 40 százalék október 31-ig, míg a hátralékos 40 százalék december 15-ig. Az új részvények a folyó év nyereségében nem részesülnek.

A szerkesztésért felel:
Staubert József

Uj könyvek.

A Nyugat folyóirat szeptember 1-1 száma a következő tartalommal jelent meg: A politika mögül: Ignotus: Jegyzetek: Belpolitika. — Kerenszki. — „Ott strafe England.“ Cholnoky László: Prikk mennyei utja. (Novella.) Szép Ernő: Néked szól. (Vers.) Heltai Jenő: Hamduna. (Arab mese egy felvonásban.) Móricz Zsigmond: A fátyla. (Regény IX.) Szép Ernő: A park ködben. (Novella.) Ady Endre: Kicsoda büntet bennünket? (Vers.) Figyelő: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Vilmos császár-ut 51. szám. Szerkesztőségi órák d. u. 4—6-ig. Előfizetési ára: Egy évre 28 K., félévre 14 K., egyes szám ára 1 K. 80 fill. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

Zenei szemle. Járosy Dezső, zeneakadémiai tanár szerkesztésében megjelenő folyóirat hatodik számában vezető helyen Kern Aurél Zenei Feladatok címen a háboru után való zenekulturális kötelességekről szól. A változatos folyóirat hátralevő részében többek között Dr. Wagner József a Háborus középiskolai énektanítás mizériáit tárja föl. Uj rovatok a Szemlék Szemléje címűek, majd a Rovás, Hírszarnok és gazdag Irodalmi Rovat zárja le a változatos és gazdag szám anyagát. — A lap fél évi előfizetése hat korona s a kiadóhivatal (Temesvár, I. Nagykörut) készséggel szolgál mutatványpéldánnyal.

Halodoni
Fog-Krém 6951 Szájviz

ELADÓ.

Betegség miatt, készpénzítés mellett, Magyarország bánati részén, a legszebb buzát termő vidéken lévő 70—100,000 koronát jövedelmező, kifogástalan, jókarban lévő, modernül, újonnan berendezett, napi 120—150 q. teljesítő képességű, 85 HP. szivógázmotorral hajtott vām és haditermény körzeti henger-malom.

A malom a vasúti állomástól 1 km. távolságra az országút mellett van, közvetlen közel Arad városához.

A malom mellett a lakás, istálló és egyéb melléképítmények kívül van még egy 40—50 drb. sertés hizlalásának megfelelő modern ól és egy nagyterjedésű kert. — Komoly reflektánsoknak válaszbélyeg ellenében cím a kiadóhivatalban. 6096

Elektromotor

2—8 lóerejű, váltakozó áramu kerestetik megvételre. Cím a kiadóhivatalban. 6119

Matteine-féle patkány és egérintás

uj eljárás szerint. Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető. A patkány- és egérintő-szere árjai: 1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 12 K. nagy adag 3—600 patkány kiirtására 20 K.

„Matteine“ vegyészeti laboratorium Arad, Boros Béni-tér 1. szám. Telefon 10—45. 501

Női- és férfi kalapok formázása és festése.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy férfi- és női kalapok festését, tisztítását és formázását a legújabb divatu formákra elvállalok a legszebb kivitelben és a legrövidebb idő alatt. Tisztelettel 6107

Mally Albert, kalapos mester, Boros Béni-tér 23.

16340—1917. kh. **HIRDETMEY.** A m. kir. Honvédelmi Miniszter urnak a fémtárgyak újabb lefoglalása tárgyában kelt 13421—1917—20—b. ein. sz. rendeletéből közhírré teszem a következőket: Az aláb felsorolt tárgyakat, a mennyiben azok az 1915. évi szeptember hó 25-én 13462—ein. 20 b. szám alatt kelt rendelettel hadicélokra még igénybe nem vétettek, a jelen rendelet erejénél fogva hadicélokra ezennel igénybevetteknek jelentem. Az egészben vagy tulnyomó részben rézből vagy rézötvözetekből álló tárgyak. Mindenféle fogantyú-, védő-, szőnyeg- és függöny-rud, törülköző tartó, díszítő és egyéb rud és cső, ugyanilyen fémanyagból készült tartóval, megerősítő alkatrészeivel és

gyűrűvel együtt, továbbá mindenféle foggantyú. Sarok-, szegély-, lábazati és egyéb védőlemezek és burkolatok, ideértve a fűtőtestek burkolatait is. Név-, reklám- és tájékoztató táblák, jelvények, címerek, 3 cm-nél magasabb fém betűk és számok, 10 grammnál súlyosabb kulcs és egyéb számlapok, (pl. ajtószám-lapok). Diszitmények és megerősítő eszközök, ugymint golyók, gombok, láncok, fűzőgyűrűk, pálcák, lécek, stb. Rácsok, ugymint véd-, hártó-, keret- és diszrácsok. Kályhaelőtétek. Harangok, amelyeknek legnagyobb külső átmérője 25 cm-nél kisebb, továbbá csengők és gongok. Egyszerű dohányzó és írókészletek, valamint egyszerűbb dísz tárgyak. Virág-cseréptartók. Horgok, ruha állványok, ruhafogasok, kalap-, bot- és esernyőtartók.

A jelen rendeletben alapuló igénybevétel nem terjed ki az 1—5. pont alatt felsorolt azokra a tárgyakra, melyek butoroknak, világítótesteknek, vagy kis használati tárgyakkal, avagy emléktábláknak, szobroknak és sir-emlékeknek alkotórészei és tartozékai. Nikkelből vagy nikkellel lemezzelt vaslemezről, ugyszintén alumínumból készült mindenféle háztartási, főző és konyhakészlet, tállal és asztali készlet, beleértve az evőeszközöket is, továbbá kádak és tálak, ideértve a szerelvényes árukat is a villanyos főzőkészülék kivételével. A nikkellel lemezzelt tárgyakra a jelen rendeleten alapuló igénybevétel csak abban az esetben terjed ki, ha azok nikkeltartalmú a teljes súlynak 10 százaléka vagy annál nagyobb. Az igénybevett tárgyakat a

Magyar szent korona országainak fémközpontja r. t. és az általa ezen tárgyak vásárlásával megbízottak részére szabadkézből elszabad adni. Az igénybevett tárgyaknak bármilyen más elidegenítése vagy feldolgozása tilos. Aki jelen rendelettel igénybevett tárgyakat eltűkolja, azokat a kitűzendő határidőn belül benem szállítja, illetőleg az átvételi bizottság számára az előírt módon készen nem tartja, ezen rendelet és az ennek alapján kibocsátandó hatósági intézkedések egyéb rendelkezéseit megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezések alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik. Arad, 1917. augusztus hó 6. Green, főkapitány.

Apró hirdetések.

Ingtalan.

Jutányos Aron eladó
egy ház, forgalmas helyen, 3 lakással, nagy raktárral (mely gyári helyiségek is kiválóan alkalmas), istálló és kerttel. Bővebbet Dobó-utca 2., ajtó 5. 6109

Eladó ház
a belvárosban, mely áll 1 négy- és 1 két-szobás modern lakásból, parkirozott udvar és kert. Cím a kiadóban. 6092

Magyar-utca 23. sz.
bérház eladó. 6084

Magánház 2 szobás lakásai
eladó. Wesselényi-utca 24. 6099

Eladó
a városházához közel földszintes magán-ház, udvarral és kerttel s azonnal átvehető lakással. Cím a kiadóban. 6091

Felölt-u. 10.
számu adómentes ház, szabad kézből — közvetítő nélkül — eladó. Irásbeli ajánlatokat a házfelügyelő vesz át. 1681

Purgly Lajosné-u. 133. sz.
ház eladó. Tudakozni Nádor-utca 4. sz. alatt, ugyanott egy kovácsműhely kiadó. 5630

Damjanich-utca 6. sz.
ház eladó. Bővebbet ugyanott. 5633

Orczy-utca 27. számú ház
telekkel eladó Bővebbet Scherhag H. és fia cég üzletében. 5721

Szent Pál-u. 8.
és Zoltán-u. 6. számú házak eladók. Bővebbet Boczkó-u. 9. 5847

Uri magánház
részben új és teljesen jókarban, kényel, mes nagy lakással, sok mellékhelyiséggel, villanyvilágítással, gyönyörűen befűtött udvarral, óriási gyümölcsös, szálló-, rózsalugasos, veteményes kerttel, eladó. Üdülésre és gazdálkodásra kiválóan alkalmas. Purgly L.-u. 118—120. 5903

Egy ház eladó
tíz lakással, előnyös feltételek mellett. Akác-utca 1. szám. 5932

Üzleti ház
jóforgalmu helyen, melyben fűszerüzlet és vendéglő helység van, nagy vevőkörrel rendelkezik, eladó. Bővebbet a kiadó-hivatalban. 5938

Hátar-utca 1. számú
földszintes ház, ocsón eladó. Bővebbet Kossuth-utca 56. sz. 5995

Eladó
Urbán Iván-u. 38. számú sarokház. Bővebb felvilágosítás ugyanott. 6001

Magánházat
2—3, esetleg 4 szobást, megvételre keresek a belvárosban, ajánlatok Világosi takerékpénztárhoz címzendők 6039

Birtokot veszek
Arad környékén, lehetőleg arad—világosi vonat valamely állomásához közel 200—500 holdig, prima szántót, jókarban levő épületekkel. Ajánlatok Tary Lajos földbirtokoshoz Nádálja, Bácsm. 6037

Magánház,
két 3 szobás lakással, fürdőszobával, villany- és gázzal, a belvárosban, eladó. Cím a kiadóban. 6067

Modern,
kisebb ház, a belvárosban megvételre kerestetik. Cím a kiadóban. 6074

Az állomás közelében
egy bérház nagy kerttel, eladó. Bővebbet Lovász-utca 4/a. 6075

Különléte.

Nem ászorog
a postán és megtakarítja a postadíjat, ha hírlapelőfizetéseit Barna hírlapirodájára utján intézi el Zrínyi-utca. 6080

Egy tágas pinscheiynég
azonnal kiadó. Schweidel József-utca 1. szám. 6106

Apróhirdetések
az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u. Barna Béla hirdetői és hírlapirodájában Zrínyi-u. és a Kossuth-utcai papiruszetben.

Iskolakönyvek

használt és új állapotban

Minden iskola

számára,

Zeneiskolák,

Írószerek,

Najzeszközök,

Táskák stb.

legelőnyösebben
szerezhetők be:

DEÁK BÉLA

könyvkereskedésben

Arad, Ferray-utca

Gr. Hunyady-palota. Telefon 902.

„HUNGÁRIA”

RUM,

**Likör, továbbá min-
dezenemű Pálinka**
eszenolák és kompozíciók a legjobbak.
Ajánlja helyt Arad:

Szemző Armin

áruügynökség és bizományi raktára
Aradon. 551

Interurbán telefon 592 szám.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1917. év június hó 1-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsv. reg. (csak katonáknak) 8:01

Személyvonat délelőtt . . . 11:18

Személyvonat este 8:48

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsv. d. u. (csak katonáknak) 1:25

Személyvonat este 8:20

Személyvonat reggel 5:45

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután 2:10

Személyvonat reggel 7:50

Személyvonat este 9:30

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este 7:18

Személyvonat délután 4:49

Személyvonat reggel 6:58

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Részvénytársaság.
Arad, Salacz-utca 6. szám.

Sürgőnycim:
Hitelbank.

Telefon:
462. sz.

Zálogház.

Bank-osztály, váltó-üzlet, sorsjegy-osztály.

Üzletágai: **Zálog-osztálya** legmagasabb előleget nyújt arany, ezüst, ékszer tárgyakra és egyéb értékes ingóságokra korlátlan összegig.

Takarék betéteket elfogad könyvecskékre és folyó csekk-számlára legelőnyösebb kamatozás mellett.

Váltókat leszámítól és tisztviselői előlegeket nyújt.

Legmagasabb előleget folyósít értékpapírokra, sorsjegyekre, részvényekre és árukra.

Értékpapírok, sorsjegyek, érc- és idegen pénzek vétele és eladása legjobb árfolyamon.

Szeivények és kisorsolt papírok beváltása és leszámítolása.

Sorsjegy biztosítás sorsolási veszteségek ellen.

Allandó sorsolási ellenőrzés.

Osztálysorsjegyek eredeti áron.

Kisebb ipartelepek és üzletek finanszírozása.

Elfogad **tőzsdai megbízásokat** teljes megbízhatósággal és mindennemű bank és pénzügyi műveletek lebonyolításánál készséggel ad felvilágosítást. 5511

Goldschmidt Sándor banküzlete, Arad.

Új Vörös Kereszt sorsjegyeket

Eredeti ár darabja 52.— korona.

Első húzás 1917. december 5-én.

Első főnyeremény egy millió korona.

Előjegyzéseket 1917. szeptember 15-ig elfogad.

Goldschmidt Sándor banküzlete Arad, Minorita palota

Cirokmagot és cirokszakállt

vesz minden mennyiségben

Szücs Pál, Arad.

Telefon 613.

6101

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.
Minden sor hirdetésért 10 fillér. Vastagabb betűkkel 20 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszik fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Vigmedélyünk”
levele van. Kérem átvenni. 6103

„Őszi Könyv 102”
jeligére levél van. 6104

„Komoly”
jeligére levél van Boldogfalantól. 6102

„Hisz csak párosan szép az élet”
levelet átvenni kérem. 6105

Kérem
azon bájos hölgyet, kit tegnap a váróháza előtt a napra figyelmeztettem, tudassa, mikor láthatom ismét. Levelet „Jogász” jeligére a kiadóba kérek. 6097

Több fiatalember
urleányokkal megismerkedne. Leveletet „Uriember 25” jelige alatt a kiadóba kérnek. 6092

Melyik csinos
fiatal özvegy vállalkozna rá rövid szabadságot kellemessé tenni. Személyes megismerkedésig fényképes levelet „Muki a harctéren” jelige alatt a kiadóhivatal továbbítja. 6095

Alkalmazást keres.

Iparosné
magános uhoz háztartásának ajánlkozik helyben, vagy vidéken. Asztalos Sándor-utca 2., házimester. 6086

Kereskedelmi tanfolyamos
végzett leány iradai alkalmazást keres. Cím a kiadóban. 6099

Gazdasági
teendőkhöz teljesen társas fiatal rokkant katonára, bármely gazdaságra ajánlkozik. Cím öv. Hajdu Lajosné, Arad, Dobány-utca 1. 6115

Úgyes varróné
uriházakhoz ajánlkozik, lakásán is olcsón vállal munkát. Vidékre is elmegy. Nyitrai Erzsébet, Kapa-utca 34. 6001

100 koronát adok
annak, aki rövid időn belül gyakornoki állást szerez részemre. Cím a kiadóhivatalban. 5999

Intelligens
uri asszony, bármilyen iradai alkalmazást keres. Otthon végezhető másolásokat is elvégzi. Cím a kiadóban. 6098

Intelligens,
kereskedelmi végzett leány, kitűnő bizonyítvánnyal, gyors- és gépirásban jártas, alkalmazást keres. Cím a kiadóban. 6099

Alkalmazást nyer.

Pincemunkához
értő, józan, megbízható egyen alkalmazást nyerhet. Cím a kiadóban. 6058

Négy polgártól v szett
úgyes fia fogtechnikus tanulónak felvételt. Cím a kiadóban. 6081

As aradi Misaort-rondház
részére szerelő házmestert keresek. Kertész Miksa dr. ügyvéd. 6100

Egy fiatalembert,
gyermekkel bántó tudó fiatal leány felvételt. Kasza-utca 6-7. szám, I e ajtó 11. szám. 6098

Úgyes varró
és tanuló lányok jó fizetéssel felvételnek. Benjamin Juliska, Szabadság-tér 13. szám. 6090

Intelligens
deutsches Fräulein wird zu 2 Kindern, im Alter 9-11 Jahren gesucht. Klavierkenntnis beforzugt. Weininger Gr. Apponyi-körút 8. 6094

Megbízható ügyes mindenek,
ki önállóan főz, 40 korona fizetéssel 15 óra, esetleg azonnalra felvételt. Gr. Apponyi-körút 8. földszint 2. 6093

Botos István
vagy bérés gazda, gazdaságomban alkalmazást nyer. Házasember vagy hadirokkant előnyben részesül. Cím a kiadóban. 5989

Gyakorlott, író, gépíró,
szöveg- és gépiróné, önálló munkacsoport, azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatok az Aradi Közlöny Kiadóhivatalába intézendők. 6000

Vas-
és fűszerüzletben egy jóteremtő fia tanulónak felvételt. Mencia A. Adolf, Pankota. 5478

Házvezetőnőnek
intelligens fiatal nő keresetük plébániára, lehetőség fényképpel ellátott ajánlatokat „Házvezetőnő” jeligére a kiadó továbbítja. 6085

Kisasszony,
ki németül is beszél, három és hat éves leánykákhöz felvételt. Braun Adolf, faterközdőnél, Umkelakán. 6038

Deutsches Kinderfräulein
die Kindergartenums abzuwirte, langes Zeugnis von guter Familie besitzt, ohne Dialekt spricht; wird gesucht zu 6 und 2 1/2 jährige Kinder Eintritt Ende September. Reiner Adolf, M.-Pécska. 6049

Keresek
fűszer-, rőfős-, vasárüzletben, pálinka kezeléshez is érthető utvezetőt. Ajánlatok Goldberger Gábor, Marosborsó intézőndők. 6060

Nyomdász-tanulóknak
felvételt két fiú, kik a 14. évet beöltötték és legalább 8 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Bevonultak lakásában
2 butorozatlan szobát könyvvel keresek alberletre, bevonult vidéki ügyvéd neje. Cím a kiadóban. 5820

Kiadó lakás.

Uri garson lakás
2 utcai, 1 udvari előszoba, fürdőszoba Ferdinánd-utca 7. szám, novemberre kiadó. 6071

Vétel és eladás.

Eladó
jókabban levő kerékpár, 100 darab liasztes zsák, 80 darab állás padló, 10 kg. száritott gomba, egy tekere emoking öltöny és egy óral kapát. Ertekezni Lovász-utca 9., földszint jobbra. 6080

1 kis skótló pré
eladó Dezső-utca 4c. 6088

Használt,
de jókaban levő fehér asztalkendőket és abrosokat veszek értékes berendezéshez. Ajánlatokat vagy mintákat kérek. Er. u-sz, Thokóly-tér 6. 6097

Bert Góts
venni aradhegyaljai, nagy mennyiségű ausztriai nagyvendéglő. Ajánlatot ker. Cím a kiadóhivatalban. 6110

Száz literen felül
teljesen jó hordók eladó. Török Gábor-utca 17. szám. 6114

Kevésbé használt férfi ruhák
eladók Löwy Dezső szabónál, Forray-utca 2. szám. 6118

Eredeti magánjárt
10-12 lóerős, megvételre keresek. Cím a kiadóhivatalban. 6111

Veszek
egész helyegységműveket, egyes könyveket, könyvtárakat: régi és új festményeket. Kerpel Izó könyvkereskedése. 3691

Butorok adásvétele.
Ebédő, háló- és nappali szobaberendezés. Fa- és vasbutorok kaphatók Garai Károly butorüzletében Arad, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 2791

Iskolai hangjegyek,
hegedű- és zongora iskolák, minden zenés részére Deák Béla könyv- és papírkereskedésében, Forray-utca. Gr. Nádasdy-palota. 4421

Veszek
uraktól levett férfi ruhát, valamint mindenféle egyenruhát a legmagasabb árban. Vidékre is elmegyek. Bleier Ignác, Bocskó-utca 1. 761

Tégla
jóminőségben, nagy és kis mennyiségben, jutányos árban kapható. Jiraszek iroda Lovarda-u. 1. szám, telefon 1097, vagy Lázár iroda, Hasszinger-utca 5. szám, telefon 747. szám. 8783

Fenyő-, dió- és gyümölcsfa
csomók, riparia gyökere és sima, építkezési anyagok nagyban és kicsinyben eladók. Bővebbet Deák Ferenc-utca 29. Telefon 1124. 5331

Sodronykerítés,
kendőkerítés és rögálló eladó. Deák Ferenc-utca 29. Telefon 1124. 5338

11-keronát
fizetek egy gram legfinomabb aranyért. Zalogcédléket a legmagasabb áron veszek. Brandes 12. és ékszerész, József főherceg-ut 12. szám. (Lutheránus templom mellett.) 5512

Finom csomogcsés
kapható Winkler József szőlőgazdaságában. Arad Battyány-utca 11. 5547

Tankönyvek és írószerek
legelőnyösebb bevásárlási forrása Minerva Könyves I. és Társa, Arad, Dobó utca 1. (Ferenc-téri polgári iskola mellett.) 5605

Cse. ép szabad. Bonn-féle
kapható Aufrecht Miksa faterközdésében, Arad, Vásár-tér 1. 5611

Iskolakönyvek
használt és új állapotban legolcsóbban szerezhetők be az összes helyben és vidéki is omk részére. Minerva, Könyves I. és Társa Arad, Dobó-u. 1. (Ferenc-téri polgári iskola mellett) Előjegyzéseket vidékről is el fogad, 5607

Tölggy- és oser-makk
területeket hérbé veszek, esetleg felszedett makkot bármily kis és nagy mennyiségben veszek. Ajánlatokat kérek. Goldis Kornél, Nadab. 5541

Skótlókosarak
nagyban és kicsinyben, jutányosan kaphatók Erdélyi és Bácsnai Aparátu rakárban Reich B. Károly Fia és Társa cégénél. Telefon 649. 5653

Jókabban levő,
használt szódavizes üvegeket keresek megvételre. Szentlélek gyógyszerár, Tótkomló. 6678

14 karátos aranyat
720 koronáért beváltak. Özevgy Beck Mórné, Asz alos Sándor-u 2. 5900

150 Hektoliter
transport hordó eladó, esetleg 200 ht. kiterig kölcsön adatik. Bővebbet Telek-utca 14. 5902

Egy nagy használt egyenáramú
2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalban.

Használt ólom
megvételre keresetek. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

14 karátos aranyat
740 kor-ért bevált Brandes ékszerész, József főherceg-ut 12., Lutheránus templom mellett. 6065

Épüleifa
és fabutorgyár, gőzerőre berendezve, modern felszereléssel eladó. Cím a kiadóban. 6072

Éleddi méss
wagrontételekben állandoan kapható Kornis Testvéreké, Vörösmarthy-utca 1. sz. Telefon szám 501. 5918

Billiárd asztal,
azonnal eladó. Altmann Ignác, Pankota. 6003

Lokomobilok magánjártó
való átalakításához szállítjuk az összes öntvényeket, tengelyeket, talptemezeket stb. Lokomobilokat magánjártó gőzgépeket becserelítünk. Bővebbet: F. Friedrich Testvérek gépgyárában, Temesvár. 6029

Üzletek.

Egy jóforgalmu
élelmiszerüzlet, betegség miatt azonnal átadó. Bővebbet a kiadóban.

Gyógyász eladó,
kitűnő forgalmu. Cím a kiadóhivatalban. 6095

Jóforgalmu
kis vendéglő, elutazás miatt azonnal eladó. Bővebbet Deák Ferenc-utca 33-34. 6077

Oktatás.

Hegedű,
zongora és gordonka tanszakkól növendékek felvételnek elsőrendű tanáronál. Cím a kiadóban. 6083

Zongora és német
órákat adok mérsékelt díjazásért. Cím a kiadóban. 5839

Uruló,
ki németül tanít még néhány tanítványt vállal. Cím a kiadóhivatalban. 5930

Unterrieh
wird in allen Handarbeiten erteilt und übernehme Handarbeiten jeder Art d. Handarbeitslehrerin Berta Dengjel Edelpacher-utca 27. 5925

Zongora oktató
nyernekek, kezdők s haladók. Bővebbet Heim Domokos-u. 1., földszint balra. 6032

Gyógyászat.

Hehs Vassz chinabera.
Szuveren szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Paratlan verőképző és vérjavító biztos övezer máriárikus fertőzések- és minden infektívól eredő meg-betegedés ellen úgy felelősségetek, mint gyermekkeknek. Ára 6.- kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Tyukaszem
és minden bőrkeményedés ellen biztosan hajó szer, Hehs gyógyszerár tyukaszem-tapasza. A legmegelőzőtebb tyukaszem a tapasz párnáit használatba után veszik, a győtrő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

As angel
fájdalomcsillapító Benzoe balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue lument. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Ruh és vizkeletesség
elleni fehér kenőcs kapható egyedül kerenc-ter. Vajdits-gyógyszerárban. Ára 2 korona, nagy tegely 3 korona. 50 fillér. 6171

As Angosa
aranyer-kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoida-ujpok, azonos összetételű folyton hatásuk is teljesen azonos, ára 6 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12